

КИЇВСЬКА ШКОЛА ЕКОНОМІКИ
МАГІСТЕРСЬКА ПРОГРАМА З ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ВРЯДУВАННЯ

ДИПЛОМНА РОБОТА
«Релігійна дипломатія як інструмент адвокації інтересів України в США після початку повномасштабного вторгнення (з 2022 року)»

Студентка: Гедз Владислава

Наукова керівниця: Совсун Інна

Для здобуття освітнього ступеня: Магістр
за спеціальністю: 281 Публічне управління та адміністрування

Київ, 2025

ЗМІСТ

ВСТУП	3
ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ	8
АНАЛІТИЧНА РАМКА.....	8
МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ	17
РЕЗУЛЬТАТИ.....	22
ПРОПОНОВАНІ ЗМІНИ ДО ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ	41
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	44
Додаток 1.....	47

Анотація.

У контексті російсько-української війни релігійні організації України дедалі активніше використовуються як інструмент адвокації інтересів держави у США ключового партнера у сфері безпеки, гуманітарної підтримки та міжнародної легітимації. Аналітична проблема дослідження полягає у відсутності цілісного уявлення про те, яким чином ці релігійні актори впливають на міжнародне позиціонування України, особливо в умовах політичної поляризації в США. Дослідження спрямоване на пошук відповіді на аналітичне питання: яким чином релігійні організації сприяють адвокації інтересів України в США? Застосовано якісний пошуковий підхід, що включає напівструктуровані експертні інтерв'ю з ключовими учасниками дипломатичних процесів та аналіз кейсу адвокаційної кампанії у штатах «Біблійного поясу» у листопаді-грудні 2023 року. Результати дослідження демонструють, що релігійні організації, зокрема протестантські громади та представники діаспори, активно формують релігійно-моральні меседжі, адаптовані до американської консервативної аудиторії, що підвищує ефективність зовнішньої комунікації. Ключовими механізмами релігійної дипломатії стали апеляція до спільних цінностей, гуманітарна діяльність та мережеве партнерство з релігійними інституціями США. Водночас зафіксовано фрагментарність і ситуативність практик, відсутність сталої координації з боку держави, що обмежує потенціал цього інструменту. Дослідження підтверджує ефективність релігійної дипломатії як форми "м'якої сили" та формує рекомендації щодо інституціоналізації партнерства між державою й релігійними організаціями у сфері публічної дипломатії.

Ключові слова: релігійна дипломатія, адвокація інтересів, Україна, США, релігійні організації, дипломатія треку 1.5

Кількість слів: 11218 слів

ВСТУП

У контексті російсько-української війни релігійні організації України відіграють дедалі помітнішу роль як інструмент адвокації на міжнародному рівні, особливо у взаємодії зі США – ключовим партнером у сфері безпеки, гуманітарної підтримки та зовнішньополітичної легітимації. Їхня здатність формувати морально ціннісні наративи, апелювати до релігійної ідентичності американського суспільства та вибудовувати неформальні канали комунікації відкриває нові можливості для публічної дипломатії України.

З огляду на те, що 87% членів Конгресу США ідентифікують себе як християни, зокрема 53% – протестанти, а ще 27% – католики (Beshay & Beshay, 2025), релігійна риторика залишається вагомим фактором у процесах прийняття політичних рішень. У цьому контексті релігійні організації України, зокрема Православна Церква України, Українська Греко-Католицька Церква та протестантські об'єднання, можуть виступати посередниками у діалозі з американськими законодавцями та громадськістю, включаючи релігійно активними колами, такими як євангельські протестанти, католики, баптисти.

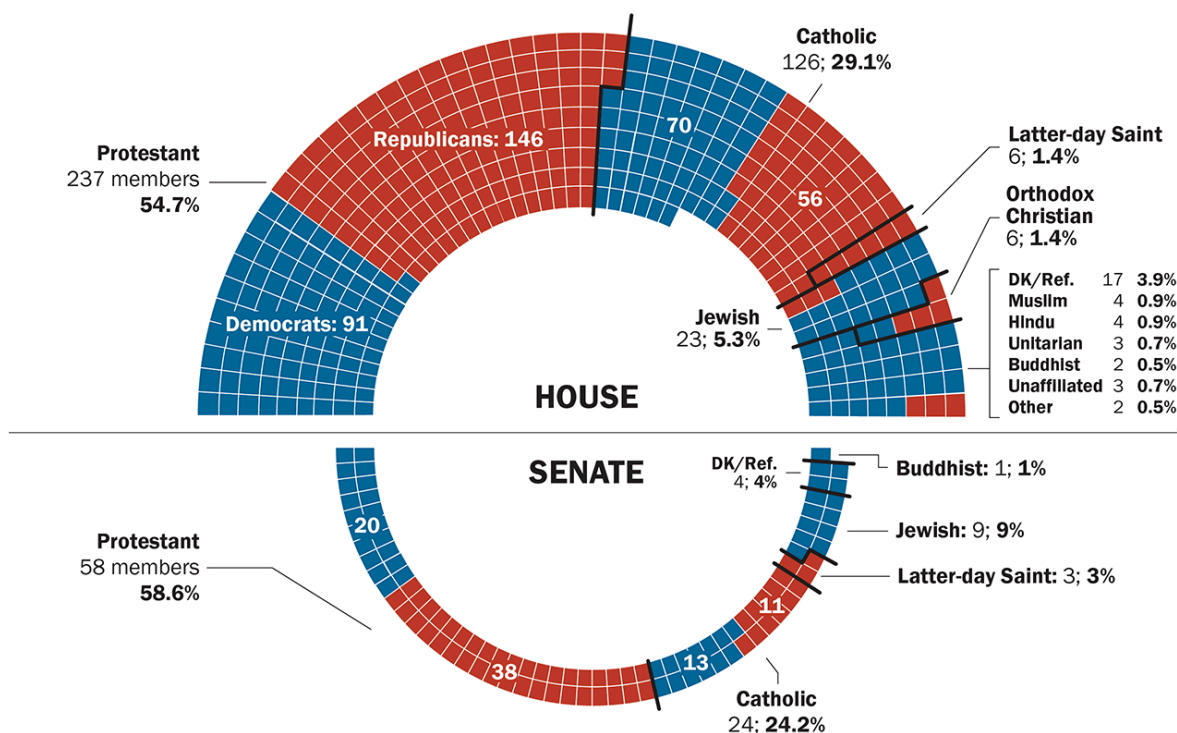

Рисунок 1. Релігійний склад 119-ого Конгресу США (Beshay & Beshay, 2025)

Після повернення до влади адміністрації президента Трампа у 2025 році спостерігається помітне зниження військової допомоги та виклики у побудові комунікації у перші місяці. За умов глибокої політичної поляризації, в якій 70% республіканців

підтримують це рішення, натомість 91% демократів – його відкидають (Quinnipiac University Poll, 2025), постає потреба у пошуку ефективних каналів комунікації саме з консервативною частиною американського політикуму. Релігійні актори в такій ситуації здатні відігравати роль комунікативного моста, пропонуючи морально-етичні аргументи, які часто є більш переконливими, ніж суто політичні апеляції. Саме у цій площині релігійні організації можуть відігравати роль посередників, здатних артикулювати українські інтереси через ціннісні категорії, що резонують із уявленнями значної частини американського електорату та законодавців.

Участь українських релігійних організацій у дипломатичних делегаціях, міжконфесійних платформах і гуманітарних ініціативах на території США свідчить про поступове розширення їхнього функціоналу – від виключно духовно-пастирського до зовнішньополітичного. Апеляція до універсальних цінностей, таких як свобода віросповідання, захист людської гідності, осуд воєнних злочинів та агресії, знаходить відгук у релігійно зорієнтованій частині американського суспільства. У цьому контексті діяльність українських релігійних акторів не лише доповнює офіційні дипломатичні зусилля, а й створює додаткові комунікаційні канали у середовищах, де ціннісні аргументи мають особливу вагу.

З історичний досвід, зокрема діяльність Папи Іоанна Павла II у добу «холодної війни», свідчить про здатність релігійної дипломатії суттєво впливати на зовнішньополітичні процеси, транслюючи альтернативні меседжі там, де традиційна дипломатія обмежена формальними рамками. В українському випадку, релігійні організації не лише сприяють суспільній стійкості всередині країни, але й формують позитивний міжнародний імідж, виконуючи функцію моральних послів держави.

З огляду на актуальність та зростання інтересу до ролі релігійних організацій в питаннях адвокації інтересів України в США в академічній та практичній площині, вбачаємо за доцільне дослідити дану тематику.

Аналіз попередніх досліджень та емпіричних спостережень підтверджує, що релігійні організації дедалі частіше розглядаються як впливові актори міжнародної політики, здатні діяти через механізми "м'якої сили" – формуючи моральну легітимність, мобілізуючи підтримку та транслюючи ціннісні наративи (Mandaville, 2020; Byrnes, 2023; Miakinchenko et al., 2024).

Попри активізацію релігійними організаціями дипломатичної присутності в США, огляд досліджень виявляє низку аналітичних прогалин — передусім брак системного розуміння того, наскільки ці зусилля є ефективними та чи трансформуються вони у реальну політичну підтримку. Таким чином, основна аналітична проблема полягає у відсутності цілісного уявлення про те, яким саме чином релігійні організації впливають на адвокацію інтересів України в США, особливо в умовах конкуренції з боку

проросійських релігійних структур і політичної поляризації в американському суспільстві.

Зважаючи на аналітичну прогалину, в основу нашої роботи буде покладено висвітлення наступного **аналітичного питання**: *Яким чином релігійні організації сприяють адвокації інтересів України в США?*

Мною сформульовано такі теоретичні очікування: Релігійні організації України не впливають на адвокацію підтримки України в США (T0); Релігійні організації України впливають на адвокацію підтримки України в США через релігійну дипломатію (T1 (рамкове очікування)); Взаємодія релігійних організацій України із партнерами в США є постійною та всебічною (T2).

Для досягнення цілей дослідження обрано якісний пошуковий дизайн, що дає змогу дослідити маловивчене явище – релігійну дипломатію як інструмент адвокації інтересів України у США в умовах війни. Основна увага зосереджена не лише на виявленні форм та механізмів взаємодії релігійних організацій із американськими партнерами, а й на розумінні мотивацій, смислів і стратегій, що стоять за цими практиками.

У межах дослідження поєднано два взаємодоповнювальні методи: напівструктуровані експертні інтерв'ю та кейс-стаді. Інтерв'ю проводилися з представниками Державної служби з етнополітики та свободи совісті, юристами, релігійними та громадськими лідерами української діаспори. Такий підхід дозволив отримати всебічне бачення того, як релігійні актори беруть участь у міжнародному діалозі, зокрема в адвокації безпекової, гуманітарної та моральної підтримки України з боку США.

Метод кейс-стаді застосовано для аналізу конкретних прикладів адвокаційної активності, зокрема кампанії серед республіканців південних штатів, що включала релігійних лідерів, спрямована на посилення підтримки України. Ці кейси допомагають зрозуміти, як саме релігійна дипломатія втілюється на практиці, які механізми є ефективними, а які – обмеженими.

Дані для аналізу включають транскрипти інтерв'ю, офіційні звернення, документи релігійних організацій, публікації у ЗМІ та аналітичні матеріали. Узгодження різних джерел забезпечує контекстуальну глибину та достовірність висновків. Такий підхід дає змогу вийти за межі формального аналізу і виявити реальні практики релігійної дипломатії, їхню ефективність, обмеження та потенціал у системі зовнішньої політики України.

Це дослідження сприятиме розширенню розуміння ролі релігійних організацій у публічній дипломатії в умовах війни, формуванню рекомендацій для держави щодо оптимізації взаємодії з релігійними організаціями, а також визначенню найкращих практик використання релігійної дипломатії для зміцнення адвокації інтересів України в

США. Зважаючи на актуальність та цінність релігійної дипломатії як інструменту адвокації інтересів, дослідження цієї тематики є доцільним і перспективним.

Щодо структури роботи, то вона включає кілька основних розділів. Зокрема, спочатку подано огляд літератури, яка формує теоретичне підґрунтя дослідження, а також окреслює аналітичну рамку, що слугує основою для подальшого аналізу. Далі викладено методологічний дизайн дослідження, що обґрунтовує обраний підхід і методи збору даних. Основна частина містить результати дослідження, які ґрунтуються на аналізі експертних інтерв'ю та кейс-стаді. Завершують роботу висновки, де підсумовано отримані результати, а також рекомендації для вдосконалення політики в контексті релігійної дипломатії. Наприкінці подано список використаних джерел і додатки, які містять допоміжні матеріали.

ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

У сучасному академічному дискурсі зростає інтерес до релігії як важливого інструмента у сфері міжнародних відносин. Релігійні організації сьогодні розглядаються не лише як суб'єкти гуманітарної та моральної діяльності, але й як ключові гравці у політичних процесах. Вони активно залучаються до публічної дипломатії, миротворчості, посередництва у конфліктах та просування державних інтересів. Так, релігійні організації стали важливими акторами, які використовуються для впливу на міжнародні відносини через моральні наративи та духовні авторитети, що робить їх частиною концепції «м'якої сили» (Mandaville, 2020). Релігія як інструмент дипломатії демонструє свою ефективність у забезпеченні гуманітарної допомоги в умовах глобальних конфліктів, при цьому релігійні організації стають важливими посередниками в мирних процесах, надаючи моральну легітимність у вирішенні кризових ситуацій (DNI, 2020).

Зміна характеру воєн і конфліктів призвела до потреби у нових формах дипломатії, що дозволяють включати не лише державні органи, але й неурядові організації, зокрема релігійні, як рівноправних учасників переговорів і посередництва. Зокрема, концепція трека 1.5, що поєднує офіційних представників держави та неурядові організації (НУО), стала важливим етапом у розвитку дипломатії, що розширює можливості для миротворчих ініціатив та вирішення конфліктів через неформальні канали взаємодії. На відміну від традиційної дипломатії (трек 1.0), де участь у переговорах мають лише державні інститути, трек 1.5 дозволяє зберігати інституційну легітимність при одночасному залученні гнучких і морально переконливих акторів, як релігійні організації. Це важливо в умовах, коли держави часто мають обмежені можливості для впливу на міжнародну політику, а неформальні канали дипломатії можуть стати ефективними інструментами. Трек 2.0, на відміну від попередніх, акцентує увагу на суто неформальних зусиллях, де релігійні організації, без офіційного мандату, можуть здійснювати значний вплив на громадську думку та політичні рішення.

У цьому ж ключі релігійні НУО можуть виступати як моральні медіатори – своєрідні «містки» між державами, громадами і культурами. У науковій літературі простежується консенсус щодо здатності релігійних акторів мобілізувати підтримку в кризових ситуаціях. Наприклад, дослідження Byrnes (2023) про роль Ватикану у миротворчих процесах і Baumgart-Ochse (2023) щодо релігійної дипломатії Ізраїлю показують, як церква або релігійні громади можуть здійснювати значний вплив на міжнародну політику. Подібно, Glazier (2013) показує, що релігійні переконання американців, зокрема провіденціалістські, впливають на їх підтримку зовнішньополітичних ініціатив. Крім того, діяльність World Vision або Islamic Relief демонструє, як релігійні НУО комбінують гуманітарну та дипломатичну функції, транслюючи водночас і духовні цінності, і політичні меседжі (Barnett & Stein, 2012; Johnston & Sampson, 1994).

Релігійна дипломатія, порівняно з традиційною дипломатією, використовує інші методи впливу. Традиційна дипломатія ґрунтується на державних інституціях, міжнародному праві та формалізованих переговорах. Натомість релігійна дипломатія апелює до моральних авторитетів, міжрелігійного діалогу та духовних наративів, сприяючи міжрелігійному та міждержавному примиренню (McEachern, 2023; Zhang, 2022; Cox & Philpott, 2003). Цей підхід відрізняється від релігійного лобізму, який фокусується на впливі на політичні рішення через законодавчі органи (Trooy & Trooy, 2008), а також від морального представництва, яке має радше декларативний характер (Thompson, 2015). Релігійна дипломатія не зводиться до одного з цих елементів, а є ширшим процесом, що включає різноманітні форми взаємодії, які сприяють досягненню миру та міжнародної стабільності.

Окрім впливу на міжнародну політику, релігійна дипломатія може бути дуже ефективною в досягненні державних інтересів, особливо в контекстах, де релігійна ідентичність відіграє значну роль у формуванні політичної та культурної динаміки. Наприклад, Росія ефективно використовувала Російську православну церкву для зміцнення зв'язків з іншими православними країнами, зокрема США, сприяючи відчуттю спільної релігійної та культурної ідентичності (Curanović, 2012).

Огляд літератури виявив, що низка авторів звертає увагу на певні обмеження та виклики релігійної дипломатії. По-перше, надмірна політизація релігії може призвести до втрати довіри до релігійних лідерів. Duda і Šech (2023) попереджають, що зближення церков із державою може зруйнувати моральний капітал, який є основою їхнього впливу. Дослідження Liaqat & Khan (2024) показало, що релігійна дипломатія може сприйматися як маніпулятивна, особливо коли вона розглядається як така, що служить інтересам певної держави чи релігійної групи.

По-друге, виникає напруга між релігійними цінностями та державними інтересами. McEachern (2023) показує, що дипломатія Ватикану, заснована на моральних принципах, часто вступає в суперечність із геополітичними пріоритетами інших держав. У свою чергу Arteev і Sigachev (2022) звертають увагу на те, що релігійні актори можуть діяти незалежно від зовнішньополітичного курсу, що створює виклики для узгодженості дипломатичних зусиль.

Серйозним викликом також є відсутність системності: більшість релігійних ініціатив є ситуативними, несистемними й залежать від особистої ініціативи лідерів або обставин. Це створює проблему оцінки результативності релігійної дипломатії, адже її успіх вимірюється не конкретними політичними рішеннями, а такими абстрактними результатами, як сприяння діалогу, зміцнення довіри або просування спільних інтересів (Siahaya et al., 2023).

Після початку повномасштабної агресії Росії в 2022 році українські релігійні організації активізували свою присутність у дипломатичному просторі. Особливу роль

відіграє Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій, яка через зустрічі з політичними й релігійними лідерами, участь у міжнародних форумах і співпрацю з гуманітарними інституціями сприяє формуванню сприятливого міжнародного наративу про Україну (Miakinchenko et al., 2024; Nikolajew, 2024). Їхні заяви щодо воєнних злочинів Росії, підтримка біженців і заклики до визнання дій РФ як геноциду надають їхній дипломатії моральної ваги.

Зокрема, концепція морального шоку, яку розвинув Джеймс Джасперс, дає корисний інструмент для аналізу релігійної дипломатії. Моральний шок виникає, коли подія або образ спричиняють емоційну реакцію в аудиторії, що мотивує її до політичної дії. Релігійні організації можуть мобілізувати підтримку через морально заряджені наративи, що апелюють до емоційної чутливості людей. Ця концепція є надзвичайно важливою для аналізу релігійної дипломатії України після 2022 року, коли релігійні організації активно використовують моральні меседжі для формування міжнародної підтримки, зокрема через публічні заяви щодо воєнних злочинів Росії та заклики до визнання цих дій як геноциду.

У 2025 році політичний ландшафт у США зазнав значних змін, оскільки республіканська партія, яка має значно вищий рівень релігійної активності серед своїх представників (Beshay & Beshay, 2025), сформувала адміністрацію. Це створює унікальне вікно можливостей для України в контексті релігійної дипломатії, оскільки нова влада США більш схильна до співпраці з релігійними лідерами та організаціями. Республіканці традиційно підтримують міжнародні ініціативи, що базуються на християнських цінностях, і ця тенденція може сприяти активнішій взаємодії України з американськими партнерами через релігійні канали. Особливо це стосується протестантських громад, зокрема баптистів, які відіграють значну роль у формуванні політичного дискурсу республіканської партії. Як зазначає Beshay & Beshay (2025), значна частина представників Конгресу від Республіканської партії ідентифікує себе з євангельськими протестантами, зокрема баптистами, що робить їх більш відкритими до співпраці на основі релігійних цінностей.

Більше того, релігійні громади в США, особливо євангельські протестанти, активно долучаються до лобювання інтересів України. Аналогічно до християнських сіоністів у питанні Ізраїлю, вони використовують моральну риторику, щоб впливати на формування громадської думки й політики (Glazier, 2013; Inbari & Bumin, 2023; Croker, 2007). Їхня активність особливо резонує з республіканськими політиками, що підвищує політичну ефективність релігійної дипломатії у США.

Однак попри певний успіх, релігійна дипломатія України стикається з низкою викликів: відсутність єдності між конфесіями, відмінності в цінностях між державою і релігійними організаціями, а також складність вимірювання впливу на політичні рішення.

Так зокрема, державно-релігійне партнерство, сформоване в умовах політичного плюралізму та міжконфесійного розмаїття, створює як потенціал, так і ризики для ефективної релігійної дипломатії. З одного боку, українська держава не має офіційної релігії та декларує рівність усіх конфесій, що відкриває можливості для залучення широкого спектру релігійних акторів до процесів адвокації. Зокрема прикладом такого залучення є діяльність ВРЦіРО, яка демонструє високий рівень політичної узгодженості з державним курсом не лише у підтримці європейської та євроатлантичної інтеграції, але й у послідовному засудженні агресії Російської Федерації. Це дозволяє їй виступати легітимним партнером держави у сфері публічної дипломатії та посилювати моральне звучання зовнішньополітичного меседжу України (Мякінченко, 2018; Перемибіда & Пастухов, 2021; Vidnyanskyj, 2022).

З іншого боку, попри значну репрезентативність і моральний авторитет, ВРЦіРО не є державною інституцією, а отже не має повноважень формувати або реалізовувати зовнішньополітичну стратегію від імені України. Її роль залишається дорадчою, а ухвалення рішень здійснюється на основі консенсусу, що, з огляду на релігійне розмаїття, часто ускладнює досягнення спільної позиції щодо міжнародних питань та обмежує здатність оперативно реагувати на зовнішньополітичні виклики в умовах швидких змін. Таким чином, відсутність інституціоналізованого механізму взаємодії між державними структурами та релігійними організаціями ускладнює реалізацію довгострокової зовнішньополітичної стратегії, зокрема щодо здійснення планування довгострокових ініціатив та інституційної взаємодії з дипломатичними місіями.

Крім того, співпраця з релігійними інституціями відбувається переважно в неформатизованій площині, без належного правового регулювання, що обмежує її стабільність і прозорість. Така ситуація посилюється в умовах постсекулярної дипломатії, коли держава намагається балансувати між прагненням до легітимізації через моральні наративи та необхідністю уникати надмірної клерикалізації зовнішньої політики.

Більше того, академічна дискусія показала, що релігійні лідери можуть мати власні пріоритети, не завжди синхронізовані із зовнішньополітичними цілями держави, а відсутність стійкої інституційної моделі взаємодії між владою й релігійними громадами спричиняє ризики фрагментації послання. Наприклад, позиція Ватикану, спрямована на нейтралітет і примирення, була критикована за відсутність чіткої моральної оцінки агресії РФ (Kostiuk, 2023).

У той час, як релігійна дипломатія може бути потужним інструментом для досягнення державних інтересів, вона стикається з низкою викликів, таких як відсутність єдності між конфесіями, суперечності між державними інтересами і релігійними цінностями, а також труднощі з вимірюванням її ефективності. Особливо важливою є необхідність створення інституціоналізованих механізмів для ефективної взаємодії між релігійними організаціями та державними структурами, що дозволило б здійснювати

довгострокове планування зовнішньополітичних ініціатив. Підтримка релігійних організацій та їх взаємодія з державними структурами є важливим фактором для зміцнення релігійної дипломатії України в міжнародних відносинах.

Однак, незважаючи на зростаючий інтерес до релігійної дипломатії та до релігії як чинника міжнародних відносин (Bettiza & Henne, 2023; Byrnes, 2023), дослідження її механізмів залишаються недостатніми. Більшість літератури зосереджена на описі акторів і кейсів, що не дозволяє достатньо глибоко дослідити механізми досягнення зовнішньополітичних результатів через релігійні канали.

Провівши огляд літератури, вдалося проаналізувати, що прогалина у літературі полягає у відсутності цілісного аналізу механізмів адвокації державних інтересів у США через релігійні канали, їх системності, а також впливу на довгострокові дипломатичні партнерства.

Зважаючи на таку аналітичну прогалину, у цьому дослідженні пропонується дослідити механізми, через які НУО, зокрема релігійні організації, здійснюють свою діяльність. З огляду на це, пропонується аналітична рамка, заснована на рівнянні Плота ($\text{institutions} + \text{beliefs} + \text{preferences} = \text{outcomes}$), яка дозволяє пояснити, як саме ці механізми працюють у випадку релігійної дипломатії України в США.

Таким чином, аналітичне питання звучить як: **Яким чином релігійні організації сприяють адвокації інтересів України в США?**

АНАЛІТИЧНА РАМКА

Аналітична рамка цього дослідження ґрунтується на сучасному переосмисленні ролі релігії як політичного ресурсу в міжнародних відносинах і орієнтована на виявлення механізмів реалізації релігійної дипломатії. Вона сформована на основі огляду літератури, що демонструє зростання впливу релігійних організацій на зовнішню політику держав, зокрема через публічну дипломатію, гуманітарні місії, моральне посередництво та трансляцію ціннісно забарвлених наративів. У цьому контексті релігійна дипломатія розглядається як самостійне аналітичне явище, відмінне від традиційної міждержавної дипломатії.

Огляд літератури допоміг виявити, що в науковому дискурсі бракує цілісного аналізу саме механізмів адвокації державних інтересів через релігійні канали, це дослідження зосереджується на подоланні цієї аналітичної прогалини.

У межах цього дослідження аналітична рамка базується на **конструктивістському підході** до міжнародних відносин, що забезпечує відповідну теоретичну чутливість до аналізу механізмів релігійної дипломатії.

Теорія конструктивізму дозволяє досліджувати зовнішньополітичну діяльність не лише крізь призму матеріальних ресурсів або інституційного дизайну, а насамперед як результат взаємодії соціально сконструйованих переконань, цінностей, уявлень та ідентичностей (Finnemore & Sikkink, 1998). У цьому контексті релігійні організації розглядаються не як периферійні гравці, а як повноцінні суб'єкти міжнародної взаємодії, здатні впливати на формування зовнішньополітичних рішень через моральний авторитет, символічний капітал і трансляцію ціннісно забарвлених меседжів.

Вибір конструктивізму як теоретичної основи обумовлений специфікою предмета дослідження – взаємодії державних і релігійних акторів у процесі адвокації інтересів України в США. Саме конструктивістський підхід дозволяє осмислити, як релігійна дипломатія здійснюється через механізми смислотворення, моральної апеляції, ціннісного резонансу, а не лише через формальні канали міждержавної комунікації (Risse, 2000).

У цьому контексті доцільним є використання **рівняння Плата**, яке структурує дослідження механізмів впливу:

$$institutions + beliefs + preferences = outcomes,$$

Ця модель дозволяє концептуалізувати зовнішньополітичні результати як такі, що виникають із взаємодії інституційної конфігурації (наприклад, партнерства між ВРЦіРО та американськими релігійними акторами), системи переконань (християнські цінності, моральний шок, спільна ідентичність) та політичних уподобань (відкритість релігійного дискурсу в середовищі Республіканської партії). Такий підхід дає змогу не лише

зафіксувати наявність впливу релігійних організацій, а й виявити умови, за яких цей вплив набуває ефективності.

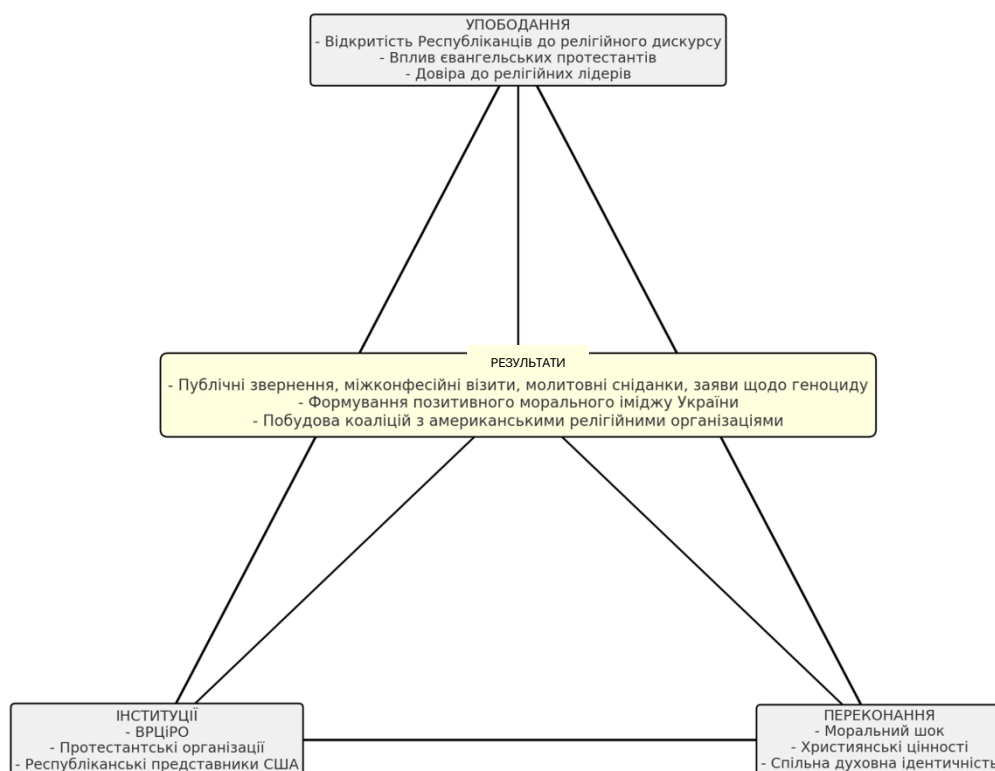

Рисунок 2. Трикутна модель рівняння Плата: Механізми релігійної дипломатії України

Ключовими поняттями, навколо яких розгортається дослідження, є *релігійна дипломатія, традиційна дипломатія, дипломатія треку 1.5 та адвокація інтересів України*.

Під **релігійною дипломатією** у цьому дослідженні визначається комплекс дій, що охоплює як інституційну взаємодію релігійних організацій з політичними акторами, так і трансляцію морально-духовних наративів, здатних впливати на громадську думку, формувати міжнародну солідарність і підтримку держави на глобальному рівні. Це поняття включає як діяльність релігійних лідерів та організацій у форматі офіційних зустрічей, комунікацій, дипломатичних контактів, так і неконвенційний вплив – моральні звернення до суспільств, що змінюють сприйняття держави через апеляцію до духовних і гуманітарних цінностей (Mandaville & Hoffman, 2023; McEachern, 2023).

Разом із тим, під час експертного інтерв'ю було підкреслено важливість чіткого визначення релігійної дипломатії як аналітичної категорії. Було зауважено про її двояку природу: з одного боку – це класичні форми участі релігійних інституцій у

зовнішньополітичному процесі (на кшталт діяльності ватиканського дипломата Казаролі); з іншого – це звернення релігійних лідерів до суспільств напрому, трансляція символічних меседжів, які впливають на ціннісні орієнтири громадян (як у прикладі Івана Павла II, що звертався до народу Польщі поверх голів урядовців). Такий підхід дозволяє вийти за межі формалізованих структур і дослідити потенціал релігії як ресурсу м'якої сили.

Під **дипломатією треку 1.5** розуміється модель взаємодії між офіційними державними представниками та неурядовими акторами, зокрема релігійними організаціями. На відміну від треку 1.0 (класична дипломатія) та 2.0 (неформальні ініціативи без участі держави), трек 1.5 дозволяє поєднати легітимність офіційних структур із гнучкістю та моральною переконливістю релігійних НУО.

Адвокація інтересів України – це цілеспрямовані дії, спрямовані на просування політичних, гуманітарних, безпекових та інформаційних пріоритетів держави серед міжнародних партнерів. У межах цього дослідження акцент робиться на адвокації у США, зокрема серед релігійно активного політикуму та громадянського суспільства (Miakinchenko et al., 2024; Nikolajew, 2024). Цей термін охоплює не лише офіційну державну дипломатію, а й активність недержавних та релігійних акторів, які формують публічну думку, впливають на політичні процеси і сприяють міжнародній підтримці України.

Для аналітичного розмежування важливо також залучити поняття **традиційної дипломатії** як діяльності, що здійснюється державними інституціями через формалізовані канали, заснованої на міжнародному праві та офіційних домовленостях (Craig & George, 1981; Johnston, 2003). На відміну від неї, релігійна дипломатія ґрунтується на довірі, духовних і моральних аргументах, часто діючи в межах міжособистісної або міжінституційної комунікації, що не підпорядковується офіційній зовнішньополітичній ієрархії.

Виходячи з огляду літератури, можна очікувати, що українські релігійні організації сприяють адвокації інтересів України в США шляхом реалізації релігійної дипломатії через кілька ключових механізмів:

- Наративний вплив – трансляція морально забарвлених публічних заяв, що резонують із американськими релігійними аудиторіями (особливо євангельськими протестантами), формуючи позитивне сприйняття України (Glazier, 2013; Inbari & Bumin, 2023).
- Гуманітарна присутність – активна участь у наданні допомоги, організації волонтерських ініціатив, співпраця з американськими фондами, що підсилює сприйняття України як жертви агресії та як морально легітимного суб'єкта.
- Інституційна співпраця – налагодження зв'язків із впливовими релігійними організаціями США та політиками, орієнтованими на релігійні цінності (Pew Research Center, 2025), що відкриває канали лобіювання.

У дослідженні передбачається, що вищезазначені механізми діють ефективніше за наявності таких умов: (1) узгодженості дій релігійних та державних акторів; (2) наявності сталої мережі партнерств; (3) політичної відкритості до релігійного дискурсу у країні-реципієнті (США); (4) уникнення надмірної політизації релігійного меседжу.

На основі цієї теоретичної рамки сформульовано такі теоретичні очікування (припущення):

T0: Релігійні організації України не впливають на адвокацію підтримки України в США.

T1 (рамкове очікування): Релігійні організації України впливають на адвокацію підтримки України в США через релігійну дипломатію.

T2: Взаємодія релігійних організацій України із партнерами в США є постійною та всебічною.

Оскільки дослідження має пошуковий дизайн, що фокусується на механізмах взаємодії між релігійними акторами та зовнішньополітичним середовищем, воно не зосереджене на перевірці залежностей між незалежною та залежною змінною у класичному розумінні. Натомість акцент зроблено на розкритті зв'язків між явищами, умовах їхньої ефективності та суб'єктивному сприйнятті акторами. Таким чином, сформовані теоретичні очікування показують, що дослідження орієнтоване не на кількісну верифікацію змінних, а на якісне моделювання механізмів впливу, що дозволяє глибше осмислити природу релігійної дипломатії як інструменту адвокації інтересів України в США.

МЕТОДОЛОГІЧНИЙ ДИЗАЙН ДОСЛІДЖЕННЯ

Дослідження релігійної дипломатії як інструменту адвокації інтересів України в США у контексті російсько-української війни (з 2022 року) здійснюється в межах якісного підходу з використанням пошукового дизайну. Враховуючи конструктивістське підґрунтя аналітичної рамки, акцент зроблено на смислових структурах, моральних категоріях та інтерсуб'єктивних уявленнях, що формують зовнішньополітичну взаємодію (Finnemore & Sikkink, 1998; Risse, 2000). Такий підхід дозволяє зосередитися не лише на виявленні зовнішніх проявів дипломатичної активності релігійних акторів, а й на реконструкції внутрішньої логіки їхніх дій, мотивацій, смислових орієнтирів та стратегій взаємодії з іноземними партнерами.

Як показав огляд літератури, релігійна дипломатія – складне явище, що перебуває на межі інституційної й неформальної взаємодії. Її характерним викликом є ситуативність та залежність від ініціативи окремих лідерів або сприятливих зовнішніх умов, що ускладнює її оцінку за традиційними критеріями політичної результативності. Успіх релігійної дипломатії рідко вимірюється конкретними політичними рішеннями, натомість проявляється через символічну підтримку, формування довіри, наративний вплив та посилення моральної легітимності української позиції у міжнародному контексті (Siahaya et al., 2023). Саме тому доцільним є використання пошукового дослідницького дизайну, який дозволяє зосередитися на вивченні недостатньо описаних процесів шляхом збору оригінальних емпіричних даних і побудови контекстуально чутливих аналітичних інтерпретацій.

У рамках цього підходу застосовуються два взаємодоповнювальні методи – **напівструктуровані експертні інтерв'ю** та **кейс-стаді**, що у поєднанні дають змогу простежити не лише загальні тенденції, але й специфіку окремих прикладів релігійної дипломатії, їхні механізми, обмеження й потенціал.

Експертні інтерв'ю

У межах дослідження використано метод напівструктурованих інтерв'ю, який дозволяє отримати змістовну інформацію безпосередньо від учасників процесів релігійної дипломатії або обізнаних спостерігачів. Формування вибірки відбувалося за принципом цілеспрямованого відбору з урахуванням кількох ключових критеріїв: наявності досвіду взаємодії з американськими політичними, релігійними чи громадськими структурами; участі у конкретних дипломатичних ініціативах або проектах; а також репрезентативності позиції респондента у ширшому контексті релігійно-громадського життя.

До кола респондентів увійшли представники релігійних організацій, дипломатичних установ, державних органів та діаспорних об'єднань, які спеціалізуються на тематиці міжнародної релігійної взаємодії. Такий склад вибірки дозволяє забезпечити

глибину та різноманітність даних, водночас зменшуючи ймовірність тематичних викривлень або поверхового аналізу.

Так зокрема, було проведено інтерв'ю з такими респондентами: керівником Державної служби України з етнополітики та свободи совісті – Віктором Єленським, богословом – Архімандрит Кирилом Говоруном, народним депутатом, учасник делегації, яка вела переговори з республіканськими політиками США щодо підтримки України – Володимиром Цабелем, очільник Всесвітнього конгресу українців – Павло Гродом, юристом – Дмитро Вовком.

Відібрані респонденти мають безпосередній або експертний доступ до процесів, пов'язаних із релігійною дипломатією, і репрезентують різні траєкторії впливу від участі в офіційній міжінституційній комунікації до формування публічного релігійного меседжу в міжнародному середовищі. Така вибірка дозволяє зафіксувати широкий спектр підходів до адвокаційної діяльності, що здійснюється через релігійний дискурс.

Структура інтерв'ю вибудована навколо кількох ключових тематичних блоків, які покликані виявити як мотиваційні чинники, так і конкретні механізми впливу. Зокрема, йдеться про розуміння респондентами цілей і завдань релігійної дипломатії; канали комунікації з американськими партнерами – урядовими, релігійними, медійними; форми взаємодії з політичними силами, зокрема тими, що орієнтуються на християнські цінності або належать до республіканського політичного спектру; а також про бар'єри, з якими стикаються релігійні актори – від ситуативності власної діяльності до зовнішнього тиску. Окремий блок присвячений інтерпретації результативності: як самі учасники процесу визначають успішність релігійної дипломатії та які критерії вважають релевантними в цьому контексті.

Метод кейс-стаді

Метод кейс-стаді обрано через його здатність забезпечити глибоке та контекстуалізоване розуміння специфічних випадків релігійної дипломатії. Цей метод дозволяє виявити взаємозв'язки між релігійними, політичними та культурними факторами, а також сформулювати практичні рекомендації. На відміну від кількісних чи експериментальних методів, кейс-стаді фокусується на глибинному аналізі окремих явищ.

Дослідження спирається на методологічні принципи, викладені в роботах Yin (2018) та Stake (2005), з акцентом на багатоканальне збирання даних: глибинні інтерв'ю, документи, звіти, медіа-матеріали. Основою аналізу обраного кейсу стала реконструкція подій на основі поглибленого інтерв'ю з безпосереднім учасником кампанії, яке дозволило виявити внутрішню логіку, мотивації та послідовність дій. Для підвищення достовірності реконструкція була доповнена публічними джерелами – офіційними заявами, медіа матеріалами, виступами релігійних лідерів. Така триангуляція джерел

відповідає рекомендаціям сучасної якісної методології і дає змогу збагачено інтерпретувати події в ширшому суспільно-політичному контексті.

Поглиблені інтерв'ю виступають ключовим методом збору даних, що забезпечує доступ до складної інформації про інтенції, досвід і контексти дій респондентів (Kalaivani, 2022; Sun 2012). Вони доповнені контент-аналізом публічних матеріалів, що надає змогу перевірити й уточнити інтерпретації, отримані з інтерв'ю.

Для даного дослідження обрано наступний кейс:

- 1) Кампанія адвокації серед республіканців південних штатів, що включала релігійних лідерів, спрямована на посилення підтримки України.

Особливістю обраного кейсу є те, що він вперше публічно зафіксував використання релігійної дипломатії не лише як морально-символічного жесту, а як цілеспрямованого інструменту адвокації інтересів держави у специфічному політичному середовищі. Зокрема, йдеться про спробу вплинути на американських законодавців через релігійно-ціннісну рамку в умовах поляризації і зростання ролі релігії в політиці США. Саме ця характеристика надає кейсу аналітичної цінності як «індексного випадку» (index case), відповідно до класифікації, запропонованої Геррінгом і Сіврайтом (2022, р. 139): він є репрезентативним прикладом нового типу дипломатичних ініціатив, які формуються на перетині офіційної політики, громадської активності та релігійного наративу.

Крім того, такий кейс відповідає критерію новизни (novelty) у сенсі наукового внеску, який визначають Геррінг і Сіврайт у рамках дослідження шляхів генерації нових тем у соціальних науках. Вони зазначають, що вагомим внеском у розвиток теорії є аналіз недостатньо описаних, «невидимих» практик, які раніше не розглядалися як предмет формалізованого аналізу (Gerring & Seawright, 2022, р. 229-230). Кампанія українських релігійних акторів у США – це саме такий випадок: вона була помітною в медіа і публічному просторі, але ще не осмислена в категоріях міжнародних відносин, дипломатії або теорії адвокації.

Таким чином, вибір цього кейсу має подвійне методологічне обґрунтування: з одного боку, він дозволяє реконструювати механізми нової форми релігійної дипломатії в дії (що відповідає принципу «soaking and poking», тобто занурення і зондування, Gerring & Seawright, 2022, р. 150–152), з іншого – виступає як точка входу до формулювання нових концептів або уточнення існуючих, зокрема щодо постсекулярної дипломатії, моральної легітимності та транснаціонального релігійного лобізму.

Операціоналізація основних понять

У межах якісного пошукового підходу, який базується на експертних інтерв'ю та методі кейс-стаді, основні дослідження – релігійна дипломатія, адвокація інтересів

України, дипломатія треку 1.5 – не розглядаються як змінні у класичному кількісному сенсі. Натомість вони функціонують як аналітичні категорії, що дозволяють виявити механізми впливу, закладені у практиках релігійних акторів, їхніх ціннісних посланнях та взаємодії з міжнародними партнерами. Завдання операціоналізації в такому контексті полягає не у вимірюванні заздалегідь визначених параметрів, а у реконструкції смислових процесів і практик, які формують зовнішньополітичну ефективність релігійної дипломатії.

Для структурування аналізу використано рівняння Плота: *institutions + beliefs + preferences = outcomes*, яке виступає аналітичною моделлю для ідентифікації механізмів впливу. У цьому дослідженні всі чотири складові рівняння мають чітке емпіричне наповнення, сформоване на основі як теоретичного огляду, так і зібраного матеріалу.

Інституційний компонент (institutions) фіксується через наявність організацій, що забезпечують легітимну і структуровану присутність релігійних акторів у міжнародному просторі. У цьому контексті ключовими інституціями виступають Всеукраїнська рада церков і релігійних організацій (ВРЦіРО) як репрезентативна міжконфесійна платформа, а також протестантські організації, насамперед баптистські громади, пов'язані стійкими зв'язками з американськими євангельськими мережами.

Компонент переконань (beliefs) розкривається через трансляцію морально й релігійно забарвлених меседжів. Центральними елементами тут виступають апеляції до морального шоку, зокрема у заявах про воєнні злочини Росії та гуманітарну катастрофу, а також до християнських цінностей, таких як свобода, гідність, право на віру. У дискурсивному вимірі важливу роль відіграє також посилення на спільну духовну ідентичність, яка створює ефект солідарності між українськими релігійними лідерами та американською віруючою аудиторією.

Політичні уподобання (preferences) визначають контекст сприйнятливості меседжів релігійної дипломатії. Особливо важливою є відкритість Республіканської партії до християнської риторики, вплив євангельських протестантів на громадську думку та законодавчий порядок денний, а також високий рівень довіри до релігійних лідерів як каналів комунікації у США. Це створює вікно можливостей для релігійної адвокації, орієнтованої на моральні апеляції.

Результати (outcomes) у цьому дослідженні не зводяться до формальних політичних рішень або матеріальної підтримки. Вони інтерпретуються як утворення моральної легітимності, формування сприятливого інформаційного простору, а також активізація неформальних каналів впливу. Це проявляється у публічних зверненнях, міжконфесійних візитах, участі у молитовних сніданках, спільних заявах щодо геноциду, а також у побудові партнерських коаліцій з американськими релігійними акторами, які підсилюють меседж про Україну як жертву неспровокованої агресії, що заслуговує на підтримку.

Усі ці елементи рівняння Плотта операціоналізуються через смислові орієнтири, тобто конкретні прояви, які дозволяють дослідити, як релігійна дипломатія функціонує у практичному вимірі. Ці орієнтири використовуються як інструмент якісного аналізу в процесі кодування інтерв'ю та аналізу публічних матеріалів. Вони не є змінними у класичному розумінні, проте дають змогу реконструювати логіку дій, виявити типи релігійного послання, що транслуються, і зрозуміти умови, за яких цей вплив набуває ефективності.

Перевагами обраного підходу є можливість глибоко аналізувати соціальні механізми, які залишаються невидимими для кількісних методів, зокрема смисли, що лежать в основі дій акторів, та контексти, у яких ці дії здійснюються. Це також відкриває простір для формулювання практичних рекомендацій щодо посилення релігійної дипломатії як наряду публічної дипломатії. Водночас якісний пошуковий підхід має і свої обмеження, зокрема описані стратегії та концепти, які наводяться респондентами під час інтерв'ю є їхніми враженнями та інтерпретаціями даних стратегій, що обмежує об'єктивний аналіз.

РЕЗУЛЬТАТИ

Збір та обробка даних

У межах якісного пошукового дослідження здійснено збір первинних даних за допомогою методу напівструктурованих експертних інтерв'ю. Було проведено п'ять глибинних розмов з ключовими респондентами, безпосередньо залученими до процесів релігійної дипломатії України у США: Павлом Гродом (президент Світового Конгресу Українців), архимандритом Кирилом Говоруном (професор Pontificia Università Gregoriana), Віктором Єленським (голова Державної служби України з етнополітики та свободи совісті), Дмитром Вовком (керівник Центру дослідження верховенства права і релігії) та Володимиром Цабалем (народний депутат, учасник української делегації у США).

Вибірка формувалася за принципом цілеспрямованого добору з урахуванням таких критеріїв: наявність професійного досвіду у сфері міжнародної релігійної взаємодії; участь у дипломатичних або адвокаційних ініціативах; експертна обізнаність із тематикою дослідження. Інтерв'ю проводилися онлайн у лютому–березні 2025 року, тривалістю 30–40 хвилин. Для транскрибування відео- та аудіоматеріалів використано інструмент TurboScribe.

Аналіз даних здійснювався методом тематичного аналізу (Braun & Clarke, 2006), що передбачав поетапну роботу з емпіричним матеріалом. Після повної транскрипції інтерв'ю було здійснено ручне кодування текстів за попередньо визначеними у розділі «Методологічний дизайн дослідження» аналітичними напрямками. Зокрема, увага зосереджувалася на таких аспектах, як: релігійна дипломатія як концепт, інституційні механізми взаємодії, приклади успішної та проблемної кооперації, сприйняття свободи віросповідання в умовах війни, а також стратегічні аудиторії та практики комунікації. Після цього проведено порівняльний аналіз, який дав змогу виокремити загальні тенденції, виявити точки розбіжностей у баченнях респондентів, а також реконструювати унікальні смислові орієнтири кожного з них. Для підвищення достовірності результатів застосовувався принцип триангуляції: інтерв'ю зіставлялися з кейсами, публічними заявами, а також релевантними медіа-матеріалами.

У рамках кейс-стаді, крім інтерв'ю, було проаналізовано також релевантні медіа-матеріали, новинні публікації, відеозаписи публічних виступів та пресрелізи, що стосуються обраного випадку:

1. **Кампанія адвокації серед республіканців південних штатів**, яка включала релігійних лідерів та активістів української діаспори й була спрямована на посилення політичної підтримки України. Зокрема, йдеться про регіональні

візити, зустрічі з консервативними політиками, а також висвітлення кампанії у ЗМІ.

Аналіз цих матеріалів дав змогу глибше реконструювати контексти обох кейсів, деталізувати комунікаційні стратегії релігійних акторів та виявити чинники, що сприяли або, навпаки, ускладнювали ефективну адвокацію інтересів України у США.

Основні результати тематичного аналізу експертних інтерв'ю

Для обробки інтерв'ю застосовано метод тематичного аналізу. Тексти транскриптів були розбиті на змістові блоки відповідно до дослідницьких питань. Далі здійснено кодування реплік: як індуктивне (на основі висловлювань респондентів), так і дедуктивне (за попередньо визначеними категоріями: меседжі, аудиторії, взаємодія з державою, інституційні платформи, виклики). Після цього проведено компаративний аналіз відповідей між респондентами, з метою виявлення узгоджених позицій, розбіжностей, а також повторюваних аргументативних структур. Виявлені теми синтезовано в аналітичні висновки у зв'язку з теоретичною рамкою дослідження.

1. Релігійна дипломатія як інструмент зовнішньої політики

1.1. Релігійна дипломатія це не допоміжний, а повноцінний інструмент просування інтересів України.

Аналіз експертних інтерв'ю дозволяє стверджувати, що релігійна дипломатія розглядається не як допоміжний, а як повноцінний інструмент зовнішньої політики України, особливо в умовах війни. Всі п'ятеро респондентів погоджуються, що вона стала важливим засобом міжнародного представлення інтересів держави, що особливо проявляється у взаємодії з релігійними спільнотами США (Кирило Говорун, Павло Грод, Віктор Єленський, Володими Цабаль, Димтро Вовк). Завдяки такій дипломатії Україна не лише формує свій позитивний образ, але й отримує моральну підтримку з боку впливових релігійних середовищ.

1.2. Релігійна дипломатія має унікальну силу морального звернення.

Одним із ключових ресурсів релігійної дипломатії є її здатність до морального звернення. Релігійні меседжі, що апелюють до етичних орієнтирів, здатні обходити традиційні політичні бар'єри, звертаючись безпосередньо до базових цінностей аудиторії. Як зазначав під час інтерв'ю Віктор Єленський : «Це дозволяє релігії діяти як канал впливу, що виходить за межі офіційного дискурсу говорити поверх голів правителів». Така властивість надає релігійній дипломатії особливого значення в умовах, коли політична підтримка є непослідовною або залежить від внутрішньої динаміки країни-партнера.

1.3. Канал релігійної дипломатії особливо ефективний у роботі з консервативними аудиторіями США.

Крім того, канал релігійної дипломатії виявився надзвичайно ефективним у роботі з консервативними аудиторіями США. У зв'язку з трансформацією політичного ландшафту в США та зниженням однозначної підтримки України з боку частини Республіканської партії, релігійні спільноти стали альтернативним шляхом впливу на прийняття рішень. Саме через них можливо налагодити комунікацію з політиками, для яких важливими є не лише раціональні аргументи, але й ідеологічна та моральна лояльність (Володимир Цабаль). Такий підхід дозволяє Україні працювати з «глибокою Америкою», активізуючи підтримку через знайомі етичні рамки.

Разом з тим, хоча всі респонденти визнають потенціал релігійної дипломатії, вони також наголошують на відсутності в Україні чіткої інституціоналізації цього інструменту. Його використання здебільшого залишається фрагментарним, часто ініційованим знизу, а не в межах цілісної стратегії. У державних структурах бракує системного бачення ролі релігії у зовнішньополітичній діяльності, що ускладнює перетворення поодиноких ініціатив на узгоджену політику (Вовк). У результаті, релігійна дипломатія функціонує як складний, переважно неформалізований інструмент, що поєднує елементи комунікації, морального представництва й міжнародної солідарності.

Таким чином, спільною для всіх респондентів є теза про те, що **релігійна дипломатія є унікальним зовнішньополітичним ресурсом, який дозволяє Україні формувати моральну суб'єктність у міжнародному просторі**. Вона поєднує здатність до етичного переконання, контрнарративного впливу та адаптації до специфіки релігійно забарвлених аудиторій, і тому заслуговує на систематизацію та стратегічне осмислення.

2. Успішні та проблемні кейси

2.1. Ефективні кампанії базуються на автентичних історіях, фактах і спорідненості досвідів.

Результати проведених інтерв'ю свідчать про те, що ефективність релігійної дипломатії України у США значною мірою визначається не лише активністю залучених акторів, а й характером та якістю самих меседжів. Успішні кейси, за спостереженнями респондентів, спиралися на поєднання емоційної автентичності, достовірності фактів і культурної спорідненості з аудиторією. Особливо дієвими виявилися комунікаційні стратегії, які апелювали до релігійної ідентичності американських виборців, зокрема євангеліків. Так, кампанія «Russians bomb Baptist churches», реалізована у виборчому окрузі спікера Палати представників Майка Джонсона, використовувала реальні факти руйнування протестантських церков в Україні для формування відчуття моральної

солідарності між українськими пасторами та їхніми американськими колегами (Павло Грод). Такий підхід, заснований на принципі «дзеркального звернення», виявився ефективним у контексті релігійно зарядженого електорату.

2.2. Вплив релігійної дипломатії має кумулятивний характер.

Релігійна дипломатія, на думку опитаних експертів, не дає миттєвих політичних результатів. Її вплив є поступовим і кумулятивним, адже жоден окремий візит чи публічний виступ не може гарантувати зміни позиції ключових політичних гравців. Проте системна присутність релігійних наративів, участь українських релігійних лідерів у заходах на кшталт «National Prayer Breakfast», а також звернення до моральних засад і ціннісної спільності з аудиторією, створюють умови для формування довготривалої підтримки з боку американських віруючих (Віктор Єленський). За таких умов релігійна дипломатія радше посилює загальний імідж держави у зовнішньополітичному середовищі, ніж виконує функцію прямого політичного інструмента.

2.3. Вразливість: комунікаційна невідготовленість до складних рішень.

Низка відповідей засвідчує наявність критичних вразливостей у сфері релігійної дипломатії, зумовлених браком стратегічного підходу до комунікацій. Найбільш показовим у цьому контексті став випадок із законодавчими ініціативами щодо обмеження діяльності Російської православної церкви в Україні. Попри внутрішню підтримку таких заходів, відсутність належної інформаційної підготовки дозволила російській стороні сформуванню власний наратив, зокрема про «переслідування віруючих», який був ефективно інтегрований у риторику американських консервативних медіа (Кирило Говорун, Павло Грод). Це в свою чергу створило репутаційні ризики для України на міжнародному рівні. На думку респондентів, українська держава мала б заздалегідь підготувати чітку пояснювальну позицію, адаптовану до культурного контексту західної аудиторії, аби нейтралізувати потенційні маніпуляції (Кирило Говорун, Дмитро Вовк).

Крім того, окремі практики державної взаємодії з релігійними інституціями викликали застереження щодо надмірно інструментального підходу. Йдеться, зокрема, про ситуації, коли підтримка з боку релігійних лідерів здобувалася в обмін на адміністративні поступки, наприклад, у питаннях мобілізації або бронювання священнослужителів (Дмитро Вовк). Така логіка співпраці, зауважують експерти, є ризикованою, адже перетворює релігійний ресурс на об'єкт транзакції та створює підґрунтя для звинувачень у політизації релігії.

3. Цільові аудиторії та меседжі

3.1. Основна аудиторія – релігійно активні та консервативні політичні спільноти США.

Аналіз відповідей респондентів свідчить про наявність чітко окресленої цільової аудиторії для релігійної дипломатії України у США. Усі опитані сходяться на тому, що головною групою впливу виступають релігійно активні політичні спільноти, передусім консервативного спрямування. До таких віднесено представників конгресу з релігійною приналежністю до євангельських протестантів, баптистів, п'ятидесятників, католиків, а також, у дещо меншому ступені, юдейські та мусульманські громади (Володимир Цабаль, Павло Грод, Кирило Говорун). Саме ці групи мають значний вплив на громадську думку в регіонах, де традиційна політична дипломатія менш ефективна, зокрема у південних і центральних штатах США.

Ефективність комунікації з цими аудиторіями забезпечується завдяки так званій «дзеркальній тактиці», коли українські релігійні представники комунікують з американськими віруючими у межах спільної конфесійної або ціннісної рамки. Зокрема, євангельські громади звертаються до американських євангеліків, католицькі до католиків, а юдейські до єврейських спільнот (Павло Грод). Такий підхід посилює довіру і створює відчуття релігійної та культурної спорідненості, що є ключовим ресурсом для побудови довгострокових партнерств.

3.2. Найбільш резонансні меседжі апелюють до моральних категорій.

Найбільш резонансними виявилися ті меседжі, які апелюють до моральних категорій – справедливості, релігійної свободи, гідності, милосердя. Часто повторюваними були такі наративи, як: «Україна – це країна релігійної свободи», «Євангельські громади стали жертвами агресії», «Росія системно порушує релігійні права», «Ми – як ви», «Наші пастори – як ваші» (Говорун, Вовк, Єленський). Ці повідомлення базуються як на задокументованих фактах переслідувань вірян та руйнування культових споруд, так і на емоційній апеляції до спільного досвіду страждання, боротьби за гідність, права людини й віру.

3.3. Ефективна тактика – «війна має обличчя».

Окремий наголос респонденти зробили на важливості персоналізованої комунікації. Досвід зустрічей українських делегацій з місцевими церквами у штатах «на Півдні США (зокрема в штатах «Біблійного поясу») продемонстрував, що саме історії про конкретних людей, знищені храми, заборону богослужінь і руйнування релігійної інфраструктури викликають найсильніший емоційний відгук серед місцевих віруючих (Віктор Цабаль). Саме цей тип включення часто слугує тригером для мобілізації подальшої політичної підтримки з боку місцевих еліт.

Водночас було відзначено і виклики в комунікації. Робота з глибоко релігійними, особливо консервативними аудиторіями, потребує надзвичайної обережності у формулюванні меседжів. Частина аудиторій сприймає інформацію через призму власних

культурних і політичних уявлень, а тому меседжі, що акцентують на подібності, емпатії та моральній справедливості, виявляються значно ефективнішими за абстрактні політичні аргументи (Дмитро Вовк).

4. Формати і платформи комунікації

Аналіз інтерв'ю виявив кілька повторюваних тез щодо форматів і платформ, які є найбільш ефективними для реалізації релігійної дипломатії України у США. Центральним елементом комунікації всі респонденти визнали важливість безпосередньої участі в подіях, де перетинаються релігійні та політичні середовища, а також потребу у професіоналізації зовнішньої комунікації через релігійний канал.

4.1. Участь у знакових подіях на перетині релігії та політики

Національний молитовний сніданок у Вашингтоні був названий одним із ключових майданчиків, де українські релігійні лідери можуть донести меседжі безпосередньо до американських законодавців, адміністрації та дипломатичних кіл. Цей формат визнається унікальним як з погляду рівня доступу, так і з огляду на символічну вагу релігійного слова в публічному просторі (Віктор Єленський, Павло Грод, Віктор Цабаль, Дмитро Вовк).

Значущу увагу було приділено майданчикам на кшталт Faith and Freedom Coalition чи Heritage Foundation, які функціонують на перетині релігійного та політичного поля. Ці структури забезпечують доступ як до релігійної аудиторії, так і до представників законодавчої та виконавчої влади США. Респонденти наголошували на важливості присутності українського голосу на цих платформах, особливо з огляду на активну діяльність там російських релігійних структур (Павло Грод).

4.2. Використання тематичних та міжконфесійних форумів

Ефективними були названі також такі заходи, як International Religious Freedom Forum – платформи, де етико-релігійна риторика має пріоритет над політичними аргументами і дозволяє формулювати морально зрозумілі меседжі про Україну для широких релігійних аудиторій (Віктор Єленський).

4.3. Академічно-релігійні простори як недооцінений ресурс

Було звернено увагу на потенціал академічного середовища, зокрема American Academy of Religion, як інтелектуального простору для релігійного дискурсу. Попри високий потенціал впливу на формування аналітичних наративів у США, українські релігійні діячі поки що слабо представлені в цих колах. Розширення присутності через участь у панельних дискусіях, доповідях та публікаціях дозволило б розбудовувати довгострокову експертну комунікацію (Кирило Говорун).

4.4. Локалізована дипломатія в регіонах США

Ефективною визнано практику так званої «локалізованої дипломатії» – кампаній делегацій, які відвідують локальні церкви, університети, муніципалітети. Такий формат ґрунтується на особистих контактах, спільній молитві та неформальному свідченні, що дозволяє закріпити меседж у середовищах з високим рівнем довіри (Віктор Цабаль).

4.5. Потреба в професіоналізації релігійної комунікації

Було висловлено думку, що ініціативи релігійної дипломатії часто залишаються в межах внутрішньоцерковного середовища і не охоплюють ширшу публіку ні через релігійні, ні через світські медіа. Для підвищення впливу таких кампаній пропонується залучення професійних комунікаторів, міждисциплінарних команд та експертів, здатних формувати цілісну релігійно-гуманітарну розповідь про Україну, зрозумілу американській аудиторії (Дмитро Вовк).

5. Автономність та інституційна взаємодія

5.1. Автономія – джерело легітимності релігійних акторів.

У відповідях респондентів чітко простежується спільне бачення того, що автономність релігійних організацій є не лише інституційною нормою, але й стратегічним ресурсом у сфері зовнішньої комунікації. Збереження незалежності релігійних акторів забезпечує їхню моральну легітимність, дозволяє уникати підозр у політичній заангажованості й посилює довіру з боку міжнародних партнерів. Саме автономність, а не офіційна прив'язка до державних структур, дозволяє релігійним лідерам транслювати етичні меседжі, що сприймаються як щирі й позаполітичні (Віктор Єленський).

Попри це, абсолютна ізоляція релігійних організацій від держави розглядається як неефективна. Респонденти сходяться на думці, що в умовах війни релігійна дипломатія потребує певного рівня координації. Найбільш прийнятною визнається модель асиметричної або горизонтальної взаємодії, коли держава не диктує порядок денний, а надає підтримку в межах логістики, інформаційного супроводу або створення умов для міжнародної комунікації (Кирило Говорун, Дмитро Вовк, Павло Грод). Кирило Говорун відзначив, що «найкращі ініціативи виникають знизу від самих релігійних громад, які реагують на власні цінності та запити, а не на вказівки зверху; в свою чергу, держава повинна підтримувати такі ініціативи, надаючи їм ресурси, майданчики, контакти, але не формалізуючи контроль». Окрім цього, Кирило Говорун попередив, що спроби вертикалізувати взаємодію з релігійними структурами можуть бути сприйняті як загроза їхній автономії, особливо з огляду на історичний контекст зловживання релігією в політичних цілях.

5.2. Необхідність створення постійної координаційної структури.

Водночас було виявлено спільну критику ситуативного й фрагментарного характеру наявної взаємодії. У нинішній практиці співпраці з релігійними структурами бракує інституційної стабільності. Держава звертається до церковних лідерів переважно в момент політичної або законодавчої потреби, не забезпечуючи системної комунікації чи довгострокової стратегії. Як зауважив Дмитро Вовк: «Координація є слабкою і часто відбувається за логікою ситуативної мобілізації: влада звертається до Ради Церков у момент потреби, наприклад, під час розгляду законопроекту, що стосується церковного майна чи мобілізації, але така співпраця не має стратегії». В окремих випадках це призводить до неузгодженості позицій або запізненої реакції з боку релігійних структур на зовнішньополітичні виклики. Прикладом є брак координації щодо комунікації довкола законодавчих ініціатив стосовно заборони діяльності РПЦ, що ускладнило міжнародне сприйняття цих кроків (Павло Грод).

Окремі респонденти наголошують на потребі в структурованій формі взаємодії. У цьому контексті пропонується створення постійної міжвідомчої координаційної групи при Офісі Президента, яка могла б виконувати функцію комунікаційного вузла між державою та релігійним середовищем. Така структура не повинна втручатися у внутрішні справи релігійних спільнот, однак могла б забезпечувати точкову взаємодію у сфері зовнішньої адвокації, гуманітарної співпраці, координації міжнародних візитів і реагування на виклики релігійної свободи (Віктор Цабаль).

6. Системність vs. ситуативність

6.1. Поточна релігійна дипломатія — переважно ситуативна.

Усі респонденти погоджуються, що сучасна релігійна дипломатія України здебільшого має ситуативний характер. Її прояви пов'язані з конкретними можливостями, кризами або особистими ініціативами, а не з реалізацією заздалегідь визначеної стратегії. Відсутність загального бачення, довготривалого плану чи координаційної інфраструктури призводить до фрагментарності дій, які, хоча й можуть бути ефективними на локальному рівні, не формують системної присутності в зовнішньому релігійному просторі (Дмитро Вовк; Віктор Цабаль).

Ця ситуативність проявляється як на державному, так і на громадському рівні. Кампанії, в яких беруть участь релігійні лідери, часто ініціюються у відповідь на запит або запрошення і не пов'язані між собою спільною концепцією. Брак синхронізації меседжів, часової координації і загального наративу суттєво знижує їхній зовнішньополітичний ефект.

6.2. Елементи системності з'являються, але переважно горизонтально.

Попри домінування ситуативного підходу, в релігійній дипломатії України поступово формуються горизонтальні елементи системності. До таких належать сталі ініціативи Всеукраїнської ради церков і релігійних організацій, послідовна робота діаспорних спільнот, а також зростання неформальної співпраці між релігійними та громадськими акторами. Проте ці зусилля поки що не об'єднані в загальну інституційну рамку.

Серед інструментів, які могли б сприяти формалізації, респонденти називають розробку узгоджених календарів міжнародних подій, створення єдиного банку меседжів для зовнішньої комунікації, а також вироблення спільних позицій на ключових міжнародних форумах. Така структурована взаємодія дозволила б підвищити передбачуваність і послідовність української релігійної присутності на глобальному рівні (Павло Грод).

6.3. Інституціоналізація має бути обережною і ненав'язливою.

Попри визнання необхідності більшої системності, респонденти наголошують на ризиках надмірної формалізації. Релігійна дипломатія, на відміну від класичної державної, вимагає гнучкості, довіри та поваги до автономії акторів. Центральним викликом є уникнення перетворення координації на контроль, а підтримки – на ієрархію. У цьому контексті пропонується модель мережевої взаємодії, заснованої на координації автономних ініціатив, а не централізації рішень.

Перевага надається децентралізованому підходу, в якому релігійні, академічні та громадські середовища діють синхронно, але незалежно. Саме розвиток таких середовищ (аналітичних, міжконфесійних, діаспорних) може забезпечити стійкість релігійної дипломатії в умовах змін політичного курсу. Така модель передбачає формування етично і культурно вмотивованої комунікації, яка буде релевантною для американської аудиторії і водночас незалежною від бюрократичних обмежень (Віктор Єленський; Кирило Говорун).

7. Роль діаспори

7.1. Діаспора є стабільним каналом впливу.

Українська діаспора в США виступає одним із найстабільніших і найефективніших каналів релігійної дипломатії. Через уставлені та стабільні протестантські мережі забезпечується постійна присутність українського релігійного голосу в американському публічному релігійному дискурсі. Ця присутність не обмежується внутрішньоцерковною активністю, а охоплює міжконфесійні молитви, участь у молитовних сніданках, гуманітарні кампанії, та виступи на форумах, що поєднують релігійні й політичні середовища (Павло Грод; Віктор Цабаль).

Особливо вагомою є роль організацій, що координують роботу локальних громад, зокрема таких, як Український конгресовий комітет Америки, що об'єднує релігійні, культурні й молодіжні інституції в єдину мережу мобілізації. Через ці структури здійснюється як реакція на зовнішні виклики, так і ініціювання проактивних дипломатичних дій.

7.2. Діаспорні активісти як культурні посередники.

Роль діаспори виходить за межі інституційної репрезентації: її представники виступають посередниками між українським і американським релігійно-культурним контекстом. Вони адаптують меседжі, що надходять з України, до специфіки американської релігійної аудиторії, транслюючи їх у зрозумілих категоріях віри, моралі та свободи.

Особливу ефективність демонструє залучення діаспори до організації зустрічей на місцях у локальних церквах, університетах, органах місцевого самоврядування. Саме на цьому рівні формується довіра та легітимність, необхідна для впливу на громадську думку та політичні рішення. Завдяки глибокому розумінню обох контекстів (українського та американського) діаспорні активісти виступають «внутрішніми перекладачами» у релігійній дипломатії (Віктор Цабаль).

7.3. Євангельські громади як авангард релігійної адвокації.

Найбільш активними суб'єктами релігійної дипломатії серед діаспори виявилися українські євангельські спільноти. Вони не лише поширюють інформацію, але й виконують аналітичну функцію: документують порушення прав віруючих на окупованих територіях, формують морально заряджені наративи, які згодом озвучуються на форумах у Вашингтоні. Ці меседжі структуровано подаються в категоріях, зрозумілих американському консервативному релігійному середовищу, що підвищує їхню ефективність (Кирило Говорун).

Окрему увагу також було звернуто на моральний авторитет лідерів української церкви за кордоном, які діють незалежно від державної влади, але залишаються включеними в український дискурс. Такий тип релігійного лідерства – інтелектуального, етично вмотивованого та діалогічного – виявляється особливо впливовим в американському контексті, де роль духовних лідерів традиційно має вагу в суспільному житті (Віктор Єленський).

Аналіз кейс-стаді: кампанія релігійної дипломатії в США

У листопаді-грудні 2023 року Україна реалізувала масштабну кампанію релігійної дипломатії в південних штатах США, зокрема у так званому «Біблійному поясі». Ця

ініціатива стала відповіддю на зростаючий скепсис серед республіканців щодо подальшої підтримки України. У центрі кампанії було залучення релігійних лідерів, представників української діаспори, парламентарів та активістів, які провели серію візитів до таких штатів як Північна і Південна Кароліна, Техас, Алабама, Флорида, Огайо та Вашингтон. Основною метою було донесення українських меседжів до консервативного електорату США через апеляцію до християнських цінностей, що є глибоко вкоріненими у політичній культурі цього регіону.

Підготовка до кампанії почалася влітку 2023, коли представники української влади, зокрема Офіс Президента та Міністерство закордонних справ, дійшли висновку про необхідність активізації адвокації серед політично активних релігійних спільнот. Було враховано, що значна частина української діаспори у США належить до протестантських церков, які водночас мають прямий доступ до американських євангельських структур. Як зазначив Володимир Цабаль, один із учасників кампанії, на той момент адвокаційна активність українських релігійних спільнот була переважно несистемною, але досить перспективною (Цабаль, 2025).

У межах адвокаційної кампанії було сформовано близько десяти делегацій, до складу яких входили представники Верховної Ради з опозиційних та коаліційних сил, євангельські пастори, представники громадських організацій та української діаспори (Цабаль, 2025). Так зокрема, до складу делегації, діяльність якої аналізувалася в межах даного дослідження входили: Галина Михайлюк, народна депутатка від фракції «Слуга народу»; Володимир Цабаль, народний депутат від фракції «Голос»; Вікторія Райчинець, директорка ГО «Інститут зцілення травм»; та Олександр Коток, єпископ, старший пресвітер Української Церкви Християн Віри Євангельської в Рівенській області (UFBCChurch, 2023). Склад делегації демонструє синтез політичної, духовної та громадянської експертизи, що є ознакою дипломатії треку 1.5, що прагне до взаємодії з неурядовими та локальними акторами в США.

Робота делегацій включала зустрічі з місцевими політиками, релігійними лідерами, журналістами та активістами, проведення пресконференцій, круглих столів і спільних молитов.

Наприклад, у Південній Кароліні, українська делегація відвідала церкву New Life Ukrainian Church в Апстейті, де провела захід, який об'єднав молитву, подяку та політичну комунікацію. Зокрема, на заході був присутній сенатор Джош Кімбрелл (UFBCChurch, 2023). Основною метою візиту було посилення підтримки України в умовах триваючої війни, особливо серед американських релігійних громад, які традиційно демонструють високий рівень довіри до духовних лідерів та християнських ініціатив. Публічні виступи представників України були побудовані на емоційних свідченнях про щоденні труднощі українців – від життя без електроенергії до необхідності дітей ховатися у бомбосховищах

посеред уроків. Таке фреймування подій апелює до морального шоку та активізує співчуття аудиторії.

Особливий акцент делегація зробила на вдячності за вже надану допомогу, підкреслюючи важливість духовної солідарності та міжцерковного партнерства. Водночас українські парламентарі чітко артикулювали меседж про самостійність: «Ми не хочемо втягувати американських солдатів у війну, ми хочемо виграти її самі». Така позиція резонує з американським суспільним запитом на обмежену військову участь за кордоном, одночасно зберігаючи довіру до України як союзника. Риторика про США як «старшого брата» також підсилює ідею стратегічного партнерства, в якому Україна позиціонується як молода демократія, що потребує підтримки зрілої демократичної держави (Prelutsky, 2023).

Після ряду зустрічей у Південній Кароліні, делегація долучилася до зустрічі з мером та публічних заходів за участі місцевих медіа у місті Шарлотт (Північна Кароліна).

Основними акцентами візиту були подяка, нагадування про війну та мобілізація подальшої підтримки. Делегація висловила щиру вдячність жителям Шарлотт за підтримку, яка проявлялася у символічних деталях, зокрема українські прапори на будинках, які було інтерпретовано як ознаку солідарності та моральної підтримки. Цей наратив, заснований на взаємній емпатії, відіграє ключову роль у збереженні інтересу до українського питання в американському суспільстві на тлі «втоми від війни» (Russell, 2023).

Інша важлива складова візиту делегації до Шарлотт – візит до International House, організації, що допомагає біженцям та іммігрантам адаптуватися до життя в США. Завдяки цій зустрічі українська делегація здійснила комунікацію не лише на федеральному або медійному рівні, але й через інституції громадянського суспільства. Це дозволяє формувати сітку горизонтальних зв'язків, що підтримують Україну в довгостроковій перспективі.

Ключовим тематичним вектором візиту стала стратегія «морального шоку» як форма внутрішнього спротиву, стійкості й побудови нової національної ідентичності. Представниця Інституту травми Вікторія Райчинець наголосила, що понад 3500 українців уже пройшли навчання з подолання психологічної травми, що принесло надію понад 10 тисячам людей. Таким чином, гуманітарна складова делегації працювала не лише як інформаційна кампанія, а й як репрезентація внутрішньої сили українського суспільства (Russell, 2023).

У виступах парламентарів Цабаля та Михайлюк фігурували політичні меседжі щодо необхідності перемоги у 2024 році, вичерпання людських ресурсів, фінансових викликів та ролі міжнародних донорів. Підкреслення цих тем спрямоване на утримання фокусу західних партнерів, зокрема Сполучених Штатів, на потребі в незменшуваній підтримці, як фінансовій, так і оборонній (Russell, 2023).

Риторика делегації включала елементи моральної зобов'язаності: «Якщо не ми — то хто?» (Райчинець) та «У нас єдиний варіант — перемога» (Михайлюк). Ці меседжі мають високий мобілізаційний потенціал і передають ментальність спротиву як основу української національної стратегії. Така риторика, звернена до американського електорату та благодійних структур, служить засобом емпатійної адвокації та формування довгострокової солідарності (Russell, 2023).

Координація кампанії відбувалася на міжвідомчому рівні. Офіс Президента разом з МЗС та Всеукраїнською Радою Церков розробили єдиний узгоджений «меседж-бокс», який містив відповіді на потенційно складні питання, зокрема щодо заборони УПЦ (МП), ратифікації Римського статуту, ЛГБТ-політик, а також гуманітарних тем — обміну військовополоненими, повернення депортованих дітей, підтримки біженців. Як зауважив Цабаль, меседжі щодо надання зброї мали менший ефект у цих аудиторіях порівняно з гуманітарними наративами, які були більш зрозумілими та близькими для американських релігійних спільнот (Цабаль, 2025).

Особливої ролі, мала участь українських протестантських церков та діаспори, які забезпечували логістичну підтримку делегацій, допомагали налагоджувати контакти з американськими громадами, готували аудиторії та організовували події на місцях. Так, зокрема Українсько-американська баптистська церква, розташована в північній частині штату Південна Кароліна підтримувала організацію зустрічей у штаті (UFVChurch, 2023). Їхня присутність надавала українському меседжу легітимності та довіри, оскільки українські пастори були сприйняті як «свої» в контексті спільних релігійних і моральних орієнтирів (Цабаль, 2025).

Ця кампанія релігійної дипломатії мала не лише моральний, а й конкретний політичний результат та стала початком для активних дій через канал релігійної дипломатії. Саме апеляції українських духовних лідерів до християнської совісті американських політиків стали вирішальними у зміні позиції спікера Палати представників Майка Джонсона, який у квітні 2024 року погодився винести на голосування пакет допомоги Україні (Holos Ameryku, 2024). Таким чином, релігійна дипломатія проявила себе як не лише додаток до офіційної дипломатії, а й як окремий впливовий інструмент зовнішньополітичної стратегії в умовах політичної поляризації в США.

Аналіз тенденцій та узагальнення

Результати проведених інтерв'ю засвідчили, що релігійна дипломатія поступово формується як впізнаваний та ефективний напрям міжнародної комунікації України, особливо у взаємодії з релігійними середовищами США. Її вплив базується не лише на ціннісній близькості, а й на здатності до мобілізації моральної солідарності у суспільствах,

де релігія зберігає високу суспільну довіру. Усі респонденти наголошували на унікальному потенціалі цього каналу комунікації в умовах демократичної поляризації та інформаційного спротиву традиційним дипломатичним меседжам.

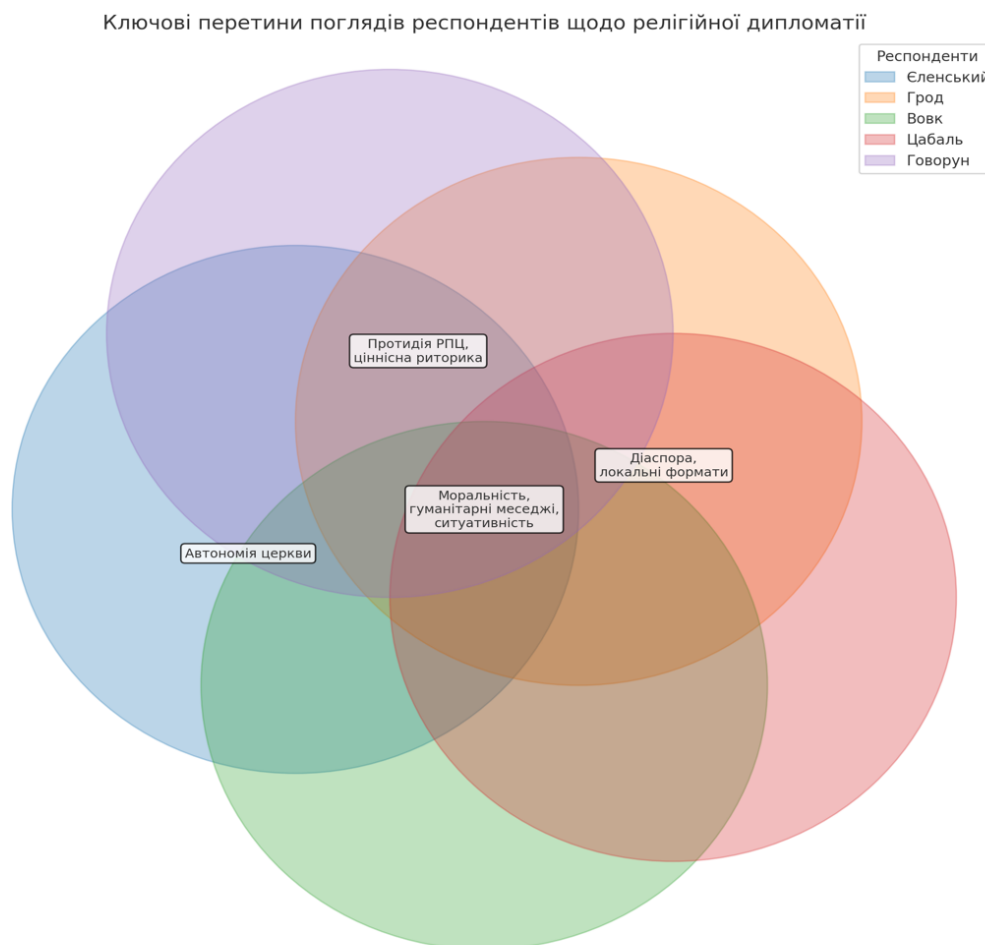

Рисунок 3. Діаграма Вена, що ілюструє перетини позицій п'яти респондентів щодо релігійної дипломатії України у США

За результатами інтерв'ю можна виділити спільні тенденції. Передусім, посилюється усвідомлення релігійного каналу як одного з небагатьох, здатних ефективно комунікувати з американською консервативною аудиторією, зокрема в республіканських штатах, де класичні дипломатичні підходи нерідко стикаються з бар'єрами ідеологічного сприйняття. Друга тенденція полягає в переорієнтації акцентів на гуманітарні наративи: свідчення про знищення храмів, переслідування віруючих, депортацію дітей, гуманітарні кризи та боротьбу за релігійну свободу виявляються значно ефективнішими для мобілізації емпатії, ніж апеляції до політичних або безпекових інтересів. Ще одна помітна

риса – зростаюча активність діаспорних структур, які не лише транслиують меседжі, але й виступають ініціаторами адвокаційних дій, допомагають формувати логістику комунікації, налагоджують безпосередній доступ до американських релігійних громад, часто діючи у статусі «власних» для місцевої аудиторії.

Особливе значення для підтвердження ефективності релігійної дипломатії має кейс-стаді адвокаційної кампанії, реалізованої у листопаді-грудні 2023 року в південних штатах США. Ця кампанія була відповіддю на зростання скепсису серед республіканських політиків щодо продовження підтримки України й стала одним із перших прикладів скоординованої державної співпраці з релігійними та діаспорними структурами. В межах кампанії було організовано серію делегацій за участі парламентарів, релігійних лідерів, активістів та представників діаспори, які здійснили візити до ключових штатів американського «Біблійного поясу». Суттєвим чинником успіху стала не лише масштабність ініціативи, але й чітке стратегічне планування, зокрема розроблений «меседж-бокс», адаптований під релігійну аудиторію. Як свідчить аналіз кампанії, саме гуманітарні наративи про віру, свободу, переслідування, які стали каталізатором зміни позиції низки американських конгресменів, зокрема спікера Майка Джонсона. Тим самим релігійна дипломатія довела, що здатна впливати не лише на сприйняття, а й на конкретні політичні рішення, що особливо важливо в умовах стратегічної нестабільності підтримки України.

Водночас як результати інтерв'ю, так і кейс-стаді дозволяють зробити важливі аналітичні висновки. Насамперед, незважаючи на окремі приклади ефективності, релігійна дипломатія України все ще залишається переважно ситуативною. Бракує сталої інституційної координації, синхронізації меседжів, єдиної візії наративів, що мають бути донесені до різних конфесійних аудиторій. Відсутність стратегічного планування, обмежене залучення аналітичних та комунікаційних ресурсів, а також нестача системної підтримки на державному рівні створюють ризики розпорошення зусиль, інформаційних прорахунків і втрачених можливостей. Водночас автономність релігійних організацій, яку респонденти оцінюють як безумовну перевагу, не повинна перешкоджати побудові гнучкої, мережевої, але узгодженої форми координації з боку держави.

У цьому контексті логічним виглядає припущення, що в умовах збереження або навіть загострення зовнішньополітичних викликів Україна буде змушена перейти до більш системного підходу у сфері релігійної дипломатії. Йдеться не про централізацію або підпорядкування релігійних суб'єктів, а про створення сталих платформ координації, механізмів аналітичного супроводу, стратегічного планування та інформаційного посилення, які дозволять об'єднати моральний авторитет церков, організаційний потенціал діаспори та інституційну вагу держави в єдиний зовнішньополітичний ресурс. Лише за цієї умови релігійна дипломатія зможе перетворитися з фрагментарної практики

на впливовий компонент міжнародної підтримки України не як доповнення до офіційної дипломатії, а як її етико-гуманітарний вимір.

ВИСНОВКИ

Отримані результати підтверджують ключові положення сучасної академічної дискусії про релігію як впливового актора у сфері міжнародних відносин. Відповідно до концепції релігійної дипломатії як форми «м'якої сили» (Mandaville, 2020; Mandaville & Hoffman, 2023), емпіричні дані свідчать, що українські релігійні організації можуть ефективно діяти в публічному просторі, звертаючись до моральних аргументів і релігійної ідентичності цільової аудиторії. Показовим у цьому контексті є кейс адвокаційної кампанії у США у листопаді-грудні 2023 року, що була орієнтована на євангельське середовище. Він підтвердив дієвість релігійних меседжів у поляризованому політичному ландшафті, а також вказав на здатність релігійної дипломатії доповнювати офіційну зовнішню політику. Таким чином, результати дослідження конкретизують і розширюють ідеї Bettiza & Henne (2023) і Byrnes (2023) щодо політичного потенціалу релігійних акторів як повноцінних суб'єктів міжнародної взаємодії.

Водночас проведення дослідження дозволило оновити і розширити теоретичну базу, інтегрувавши аналітичну модель рівняння Плота ($\text{institutions} + \text{beliefs} + \text{preferences} = \text{outcomes}$). Такий підхід дозволяє системно структурувати чинники впливу релігійних акторів на зовнішньополітичні процеси, подолавши вузьке уявлення про релігію як вторинний або допоміжний елемент дипломатії.

У контексті інституційного виміру ключовими виявилися як національні, так і транснаціональні релігійні структури, зокрема Всеукраїнська Рада Церков і релігійних організацій, протестантські об'єднання та діаспорні церкви, які виступили як стабільні та легітимні канали міжнародної комунікації. Їхня здатність до мобілізації, логістики та створення символічного простору для діалогу забезпечила сталість присутності українського голосу в американському релігійному публічному просторі.

Що стосується блоку переконань (beliefs), то провідним чинником виявилася апеляція до спільних моральних орієнтирів, зокрема до концепту релігійної свободи, гідності, справедливості, а також до феномену морального шоку, описаного у працях Джасперса. Емоційна сила таких меседжів, підкріплена реальними історіями руйнувань храмів, переслідування пасторів і гуманітарними стражданнями, значно підвищує рівень емпатії та створює умови для формування ціннісної солідарності. Саме ця моральна динаміка дозволяє обходити політичні бар'єри, формуючи підтримку з боку релігійно вмотивованих спільнот США.

У полі уподобань (preferences) дослідження зафіксувало специфічну відкритість американських консервативних кіл, зокрема в республіканських штатах, до християнської риторики. Це створює сприятливе середовище для «дзеркальної комунікації», коли українські релігійні актори звертаються до аудиторій через знайому релігійну ідентичність, а діаспорні лідери виступають як посередники між культурними

контекстами. Таке поєднання інституцій, переконань і уподобань дозволяє формувати довіру як базову умову для адвокаційної ефективності.

Отримані результати демонструють, що релігійна дипломатія України здатна генерувати реальні зовнішньополітичні результати. У фокусі outcomes опиняються як моральна легітимізація України як держави, що бореться за універсальні цінності, так і конкретні політичні рішення, зокрема зміна позиції частини Конгресу США щодо військової допомоги, що стало можливим завдяки синхронізованій кампанії в «Біблійному поясі» наприкінці 2023 року. Застосування рівняння Плота дозволило не лише описати емпіричні явища, але й пояснити, за яких умов релігійна дипломатія перетворюється на ефективний механізм міжнародної дії.

У підсумку, запропоноване теоретичне розширення дозволяє розглядати релігійну дипломатію як складний, але впливовий інструмент морального посередництва, що поєднує інституційну організацію, етичні переконання і політичну чутливість у межах єдиної рамки. Такий підхід дозволяє не лише зрозуміти внутрішню логіку релігійного впливу, а й формулювати рекомендації для перетворення ситуативних ініціатив у стратегічно цілісну політику.

Таким чином, аналітична рамка, побудована на основі конструктивістського підходу і доповнена рівнянням Плота, дозволила дослідити не лише факт наявності впливу релігійних організацій, а й умови, за яких цей вплив набуває ефективності. Це наближає дослідження до цілісного пояснення релігійної дипломатії як горизонтального механізму морального посередництва у міжнародній взаємодії.

У межах цієї аналітичної рамки дослідження також перевіряло низку теоретичних очікувань. Теоретичне очікування T0, згідно з яким релігійні організації України не впливають на адвокацію підтримки в США, не підтверджується. Емпіричні дані, зібрані через інтерв'ю, кейси та медійні матеріали, демонструють не лише присутність релігійних акторів у зовнішньополітичному полі, але й їхню здатність до впливу на ключові аудиторії, особливо в консервативних регіонах США. Теоретичне очікування T1 про наявність впливу релігійної дипломатії підтверджується. Використання аналітичної моделі рівняння Плота дозволило не тільки зафіксувати цей вплив, але й пояснити, як саме інституції, переконання та уподобання формують позитивні для України зовнішньополітичні результати. Теоретичне очікування T2 про постійність і всебічність взаємодії релігійних організацій України з партнерами у США не підтверджується. Результати свідчать про переважно ситуативний, фрагментарний і недостатньо координований характер цієї взаємодії, попри наявність окремих елементів горизонтальної системності.

Таким чином, результати дослідження проливають нове світло на академічну дискусію щодо умов ефективності релігійної дипломатії в демократичному, релігійно плюралістичному середовищі. Вони дозволяють перейти від описового аналізу до

концептуального моделювання, де релігійна дипломатія постає як структурований процес, що виникає на перетині інституційних, ціннісних і політичних факторів. Запропоновані аналітичні поняття – «дзеркальна релігійна ідентичність», «локалізована дипломатія», «асиметрична координація» – деталізують цю модель і роблять її релевантною для подальших досліджень. У дисциплінарному вимірі робота доповнює дослідження Bettiza & Henne (2023) та Byrnes (2023), пропонуючи емпіричну перевірку їхніх концептів на прикладі українсько-американської взаємодії в умовах війни. Подальші дослідження можуть зосередитися на операціоналізації понять морального авторитету, релігійної спорідненості та довіри, а також на порівняльному аналізі різних форматів комунікації – інституційної, локалізованої та медійної – у мобілізації міжнародної підтримки.

ПРОПОНОВАНІ ЗМІНИ ДО ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Результати дослідження підтверджують, що релігійна дипломатія є недооціненим, але ефективним інструментом зовнішньої політики України в умовах повномасштабної війни. Зокрема, активна участь українських релігійних організацій у міжнародній адвокації, як-от кампанія в республіканських штатах США у 2024 році чи залучення Всеукраїнської ради церков до міжконфесійних форумів, що дозволяє посилити моральну легітимність українських позицій, долати політичну поляризацію та зміцнювати канали міждержавної взаємодії.

Водночас ці зусилля залишаються фрагментованими, неінституціоналізованими та здебільшого залежать від окремих особистостей. Така ситуація знижує їхню довгострокову ефективність і унеможливорює системну дипломатичну присутність України у релігійних та морально-етичних середовищах Заходу. У зв'язку з цим, результати дослідження дозволяють запропонувати кілька стратегічно важливих кроків для вдосконалення політики у сфері культурної та релігійної дипломатії.

1) Інституціоналізація релігійної дипломатії в системі МЗС України

Ключовою рекомендацією після проведеного дослідження є створення Департаменту релігійної дипломатії на базі Українського інституту при МЗС України. Ця структура дозволить уникнути фрагментації ініціатив, забезпечити координацію між державними органами, релігійними організаціями та міжнародними партнерами. Такий крок є обґрунтованим і з правової точки зору: хоча Конституція України (ст. 35) проголошує відокремлення церкви від держави, Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» (ст. 5) передбачає, що держава сприяє діяльності релігійних організацій, у тому числі на міжнародному рівні, зокрема у захисті свободи совісті.

Розміщення нового департаменту саме в Українському інституті дозволяє інтегрувати релігійну дипломатію в існуючу систему культурної дипломатії, уникаючи політизації релігії. Це відповідає європейським стандартам та очікуванням американських партнерів щодо секулярної, але відданої принципам свободи віросповідання держави.

2) Ініціювання консультацій з ключовими релігійними лідерами України та США

Ініціювання консультацій з ключовими релігійними лідерами України та США є важливим кроком для формування довіри, узгодження наративів і започаткування міжконфесійної співпраці. Йдеться не лише про українських православних, католицьких та протестантських лідерів, а й про американських партнерів, які мають вплив у відповідних релігійних та політичних колах. У цьому процесі визначальну роль відіграє

українська діаспора в США, яка вже давно інтегрована в місцеве релігійне, академічне та політичне середовище.

Особливе значення має залучення Світового конгресу українців як ключового координатора. Його участь дозволяє синхронізувати меседжі релігійних організацій української діаспори, використовувати вже налагоджені канали комунікації з американськими політичними акторами, зокрема консервативного середовища і забезпечити сталість релігійної дипломатії незалежно від політичних змін в Україні.

СКУ має тривалу історію співпраці з такими організаціями, як National Association of Evangelicals та US Conference of Catholic Bishops, і підтримує конструктивні зв'язки з українсько-американськими церквами, зокрема Українською православною церквою США, Українською католицькою архієпархією Філадельфії, а також із громадами українських баптистів і п'ятидесятників. Такі зв'язки відкривають можливості для створення стабільних союзів, розгортання масштабних кампаній і проведення діалогів на найвищому рівні.

У цьому контексті діаспора виступає не лише як зовнішній ресурс, а як повноцінний суб'єкт релігійної дипломатії, який може здійснювати вплив у тих середовищах, де державна дипломатія часто стикається з обмеженнями мандату чи легітимності.

Запуск масштабної інформаційної кампанії в США під брендом #FaithForUkraine має на меті системне розвінчання російських дезінформаційних наративів, зокрема тез про «утиски православних в Україні». Ця кампанія не обмежується реактивною комунікацією. Йдеться про стратегічне формування довіри до України як держави, що дотримується принципів свободи віросповідання навіть під час війни, й водночас про делегітимацію російських меседжів, спрямованих на американську християнську аудиторію.

3) Запуск масштабної інформаційної кампанії

Третім стратегічним кроком є запуск масштабної інформаційної кампанії в США, що працюватиме під брендом #FaithForUkraine. Кампанія спрямована на системне розвінчання дезінформаційних наративів, які поширює Російська православна церква. У центрі цієї кампанії – історії реальних переслідувань священників на окупованих територіях, публікації про катування, розстріли, знищення храмів, а також резолюції міжнародних організацій, які визнають дії РФ такими, що порушують основоположні свободи. Активна участь українсько-американських релігійних громад дозволяє уникнути політичної ангажованості: меседжі поширюють не чиновники, а духовні лідери, яким довіряє аудиторія. Співпраця з релігійними ЗМІ, проведення міжконфесійних молитов, участь у форумах на кшталт National Prayer Breakfast – усе це формує морально-етичну підтримку України в середовищі, що має реальний вплив на американську зовнішню політику.

Реалізація зазначених рекомендацій потребує чіткої поетапної стратегії, яка дозволить забезпечити координацію зусиль, стійкість результатів і поступове розширення впливу України в релігійному середовищі США. У короткостроковій перспективі (0–4 місяці) першочерговим завданням має стати створення Департаменту релігійної дипломатії на базі Українського інституту при МЗС України. Це включає формування кадрового ядра, організацію міжвідомчої координаційної платформи та підготовку нормативної бази, що відповідатиме як Конституції України, так і Закону «Про свободу совісті».

Паралельно має бути ініційований процес стратегічних консультацій з представниками українських і американських релігійних організацій. Особливу увагу слід приділити поглибленню взаємодії зі Світовим конгресом українців як ключовим координаційним центром української діаспори, здатним забезпечити не лише стабільність комунікації, а й широкий доступ до впливових релігійних та політичних середовищ. Першим практичним кроком може стати організація серії закритих круглих столів за участю українських духовних лідерів та американських релігійних союзів, зокрема NAE та USCCB.

У середньостроковій перспективі (5–9 місяців) слід забезпечити запуск кампанії #FaithForUkraine, що базуватиметься на автентичних історіях переслідувань духовенства на окупованих територіях. Ця кампанія повинна бути стратегічно інтегрована в діяльність українсько-американських церков і розміщена у християнських медіа, які орієнтовані на консервативну аудиторію. Варто також підготувати базу даних з кейсами порушень релігійної свободи, підкріплену резолюціями міжнародних інституцій, для використання у правозахисних та релігійних форумах у США.

У довгостроковому горизонті (10–18 місяців) має бути забезпечене закріплення інституційних зв'язків між Україною та ключовими американськими релігійними платформами через підписання меморандумів про співпрацю, регулярну участь у щорічних подіях, на кшталт Ministerial to Advance Religious Freedom, а також через відкриття Інституту релігійної дипломатії України у Вашингтоні. Ця структура стане постійним представництвом, здатним здійснювати аналітичну, комунікаційну та експертну підтримку всіх ініціатив, що стосуються захисту релігійної свободи, міжконфесійного діалогу й контрнарративів російській релігійній пропаганді. Її створення дозволить забезпечити постійну дипломатичну присутність України в етико-моральному вимірі західного суспільства – в інституційному, а не лише символічному форматі.

У такому поетапному підході – від запуску координаційного органу в Києві до створення стратегічного представництва у Вашингтоні – полягає ключ до довготривалої, системної і ефективної релігійної дипломатії, що здатна не лише реагувати на виклики, а й формувати нові альянси в ім'я свободи, справедливості та міжнародної солідарності з Україною.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Arteev, D., & Sigachev, S. (2022). *Religious actors in international relations: Autonomy and conflict with national interests*. *Journal of Political Theology*, 23(2), 115–131.
- Baumgart-Ochse, C. (2023). *Faith-based diplomacy and the Israeli-Palestinian conflict: A critical assessment*. *International Studies Review*, 25(1), 55–72.
- Bettiza, G., & Henne, P. (2023). *Religion and world politics: Connecting theory with practice*. Routledge.
- Beshay, & Beshay. (2025, January 7). Faith on the hill. Pew Research Center. <https://www.pewresearch.org/religion/2025/01/02/faith-on-the-hill-2025/>
- Byrnes, T. (2023). *The Vatican in global politics: From moral voice to diplomatic actor*. *Foreign Affairs Review*, 102(2), 67–83.
- Carter, N., Bryant-Lukosius, D., DiCenso, A., Blythe, J., & Neville, A. J. (2014). The use of triangulation in qualitative research. *Oncology Nursing Forum*, 41(5), 545–547. <https://doi.org/10.1188/14.ONF.545-547>
- Cox, B. L., & Philpott, D. (2003). Faith-Based Diplomacy: An Ancient Idea Newly Emergent. *Social Science Research Network*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1417030
- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2018). *Research methods in education* (8th ed.). Routledge. <https://doi.org/10.4324/9781315456539>
- Craig, G. A., & George, A. L. (1981). *Force and statecraft: Diplomatic problems of our time*. Oxford University Press.
- Croker, D. A. (2007). *Evangelicals and American foreign policy*. In M. J. Bader (Ed.), *Religion and US foreign policy* (pp. 121–145). Palgrave Macmillan.
- Curanović, A. (2012). *The religious factor in Russia's foreign policy*. Routledge.
- DNI (Director of National Intelligence). (2020). *Global trends 2040: A more contested world*. Office of the Director of National Intelligence. <https://www.dni.gov/index.php/gt2040-home>
- Duda, M., & Čech, F. (2023). *Church-state entanglements and moral legitimacy in Central Europe*. *Journal of Religion and Society*, 25(3), 215–232.
- Finnemore, M., & Sikkink, K. (1998). *International Norm Dynamics and Political Change*. *International Organization*, 52(4), 887–917.
- Gerring, J., & Seawright, J. (2022). *Finding your social science project*. Cambridge University Press. <https://doi.org/10.1017/9781009118620>

Glazier, R. (2013). *Divine influence: Religion and American public opinion on foreign policy*. Politics and Religion, 6(1), 87–108.

Holos Ameryky. (2024, May 7). How Protestants helped bring Ukraine aid to US House floor. <https://www.holosameryky.com/a/statistics-prayer-personal-stories-how-protestants-helped-bring-ukraine-aid-to-us-house-floor-/7601300.html>

Inbari, M., & Bumin, B. (2023). *Christian Zionism and foreign policy: The American religious right and Israel*. Journal of Church and State, 65(1), 44–62.

Johnston, D. (2003). *Faith-based diplomacy: Trumping realpolitik*. Oxford University Press.

Kostiuk, M. (2023). *The moral authority of the Vatican and its geopolitical limits during the Russo-Ukrainian war*. Religion & Global Politics, 6(2), 92–107.

Kumar, T. A., & Kalaivani, Dr. A. (2022). *In-Depth Case Interview* (pp. 347–364). https://doi.org/10.1007/978-981-19-5441-2_24

Liaqat, S., & Khan, M. (2024). *The strategic manipulation of religion in diplomacy: A critical analysis*. International Journal of Political Studies, 17(1), 38–52.

Mandaville, P. (2020). *Islam and international relations: Exploring faith-based diplomacy*. Oxford University Press.

Mandaville, P., & Hoffman, E. (Eds.). (2023). *The geopolitics of religious soft power*. Oxford University Press.

McEachern, P. (2023). *Faith and foreign policy: The ethics of diplomatic engagement*. Georgetown Journal of International Affairs, 24(1), 75–91.

Miakinchenko, O., et al. (2024). *Religious diplomacy in times of war: Ukrainian strategies in the U.S. and beyond*. Kyiv Institute of Strategic Studies Working Paper.

Мякінченко, О. (2018). Релігійна дипломатія України: можливості та обмеження. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень*, 84(2), 91–100.

Nikołajew, M. (2024). *Ukrainian churches and the international advocacy of war crimes recognition*. Journal of Eastern European Affairs, 31(1), 33–49.

Peremybyda, L., & Pastukhov, V. (2021). *Ukrainian religious organizations and European integration narratives*. Ukrainian Journal of Public Policy, 11(3), 27–39.

Prelutsky, Z. (2023, December 1). *Ukrainian delegation visits Upstate to talk with politicians, community members*. Fox Carolina. <https://www.foxcarolina.com/2023/12/01/ukrainian-delegation-visits-upstate-talk-with-politicians-community-members/>

Quinnipiac University Poll (2025, March 13). Voters' ratings on economy and Trump dip, Trade and Russia - Ukraine war weigh on Trump's numbers, Quinnipiac University National poll finds; Majority disapprove of Trump's handling of Zelensky meeting. <https://poll.qu.edu/poll-release?releaseid=3921>

Risse, T. (2000). "Let's Argue!": Communicative Action in World Politics. *International Organization*, 54(1), 1–39. doi:10.1162/002081800551109

Russell, D. (2023, December 2). *Delegation from Ukraine visits Charlotte*. WBTV. <https://www.wbvtv.com/2023/12/02/delegation-ukraine-visits-charlotte/>

Siahaya, D., Wahyuni, N., & Dimas, R. (2023). *Measuring religious diplomacy: Metrics of influence in Southeast Asia*. *International Journal of Diplomacy and Soft Power*, 5(1), 64–79.

Stake, R. E. (1995). *The art of case study research*. SAGE Publications.

Sun, X. (2012). In-Depth Interview Research: Method and Techniques. *Journal of Xi'an Jiaotong University*. https://en.cnki.com.cn/Article_en/CJFDTOTAL-XAJD201203018.htm

The Geopolitics of Religious Soft Power. (2023). *Religion & Global Affairs*, special issue. Oxford University Press.

Thompson, L. (2015). Religion and Diplomacy. *The Hague Journal of Diplomacy*, 10(2), 197–214. <https://doi.org/10.1163/1871191X-12341306>

Troy, J. (2008). Faith-Based Diplomacy Under Examination. *Social Science Research Network*. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2984347

UFBChurch. (2023, November 28). Ukrainian delegation visits our church to share updates on the war and express gratitude for prayers and support. Facebook post. Facebook. <https://www.facebook.com/UFBChurch/posts/pfbid06UH7Fo55bJCUGynb3N1MAwWPad7pwXmW7XeU5WSJglacGCffV94Jz9hdvDDzMgHql>

Vasin, I. (2023). *Religious advocacy as a tool of national interest promotion: The case of Ukraine*. *Strategic Communication Review*, 12(2), 48–65.

Vidnyanskyj, S. (2022). *Churches in Ukraine's foreign policy: Between neutrality and activism*. *Ukrainian International Review*, 28(4), 51–70.

Wahyu, R., & Fadly, M. (2023). *Interfaith diplomacy in Southeast Asia: Lessons from Indonesia*. *Asia-Pacific Journal of Peace Studies*, 10(2), 109–125.

Yin, R. K. (2018). *Case study research and applications: Design and methods* (6th ed.). SAGE Publications.

Zhang, J. (2022). Putting Interfaith Dialogue on the Public Diplomacy Radar: Goals, Power, Strategies, and the Influence of Worldviews. *CrossCurrents*, 72(3), 216–246. <https://doi.org/10.1353/cro.2022.0021>

ПИТАННЯ ДЛЯ ЕКСПЕРТНИХ ІНТЕРВ'Ю

1. Чи використовує Україна сьогодні релігійну дипломатію?
2. Яку роль відіграє релігійна дипломатія для України?
3. Чи можете навести приклади успішного застосування релігійної дипломатії Україною?
4. Чи були невдалі або суперечливі ініціативи?
5. На які групи в США Україна спрямовує релігійну дипломатію?
6. Які українські релігійні організації є найбільш активними або могли б бути активними у цій сфері?
7. Чи працюють релігійні організації здебільшого автономно, чи у співпраці з державою?
8. Чи вважаєте, що цю співпрацю варто зробити більш формальною або інституційною?
9. Які переваги та виклики може мати така співпраця?
10. Які ресурси/платформи або формати краще залучати для ведення релігійної дипломатії?
11. Які основні меседжі поширюються на американську спільноту?
12. Чи вбачаєте ви системність у застосуванні даного інструменту? Чи це трапляється ситуативно?
13. Яка роль української діаспори у адвокації інтересів України в США? Чи долучаються вони до треку релігійної дипломатії?
14. Чи є інтерес серед американських політиків до питань релігійної свободи в Україні? Як це може допомогти Україні?
15. Які найефективніші механізми залучення українських релігійних громад у США до адвокації інтересів України?